

Veiligheid op Sportparken

Veiligheidsscan en advies sportcomplexen Kortendijk en Hulsdonk

Amsterdam, 8 september 2003

Carolien van de Handel
Tobias Woldendorp

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Achtergrond	3
1.2	Onderzoeksdoelstelling	3
1.3	Wat is veiligheid	3
2	Werkwijze	5
3	Veiligheidsanalyse Sportpark Kortendijk	6
3.1	De sportverenigingen	6
3.2	Criminaliteitsgegevens politie	6
3.3	Risicoanalyse	7
3.4	Onveiligheidsgevoelens	9
3.5	Daderprofiel	9
3.6	Communicatie en samenwerking	9
3.7	Reeds getroffen maatregelen	9
3.8	IBOV maatregelen	10
4	Veiligheidsanalyse Sportpark Hulsdonk	12
4.1	De sportverenigingen	12
4.2	Criminaliteitsgegevens	12
4.3	Risicoanalyse	13
4.4	Onveiligheidsgevoelens	15
4.5	Daderprofiel	15
4.6	Communicatie en samenwerking	16
4.7	Reeds getroffen maatregelen	16
4.8	IBOV maatregelen	16
5	Prioriteren	19
5.1	Opmaat naar keuzes	19
5.2	Kortendijk	19
5.3	Hulsdonk	19
6	Slotwoord	21
	Bijlagen	
Bijlage 1	Schouwverslag Kortendijk	23
Bijlage 2	Schouwverslag Hulsdonk	26
Bijlage 3	Groepsgesprek Kortendijk	29
Bijlage 4	Groepsgesprek Hulsdonk	32
Bijlage 5	Checklist criminaliteitspreventie en sociale veiligheid	35
Bijlage 6	Prioriteiten	37
Bijlage 7	Politiegegevens	39

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Bij het Sportbureau Roosendaal komen regelmatig signalen binnen over problemen die zich op en rond de sportparken voordoen. De signalen variëren tussen vernielingen, inbraak, overlast en illegaal gebruik van de velden, tot zelfs een poging tot ontvoering. Het Sportbureau heeft veiligheid hoog in het vaandel staan. De onregelmatigheden waren voor het Sportbureau en de gemeente Roosendaal daarom aanleiding om in november 2002 samen met een aantal sportverenigingen een knelpunten inventarisatie uit te voeren. Deze inventarisatie geeft een globaal beeld van de problemen die zich op de verschillende complexen afspelen. Hieruit kwamen onder meer onveiligheidsgevoelens door achterstallig onderhoud van de begroeiing, slechte verlichting en het ontbreken van sociale controle naar voren.

Om tot doelgerichte actie te kunnen komen heeft het Sportbureau, als vervolg op deze eerste inventarisatie, besloten een grondige analyse van de veiligheidssituatie op de sportparken uit te laten voeren door een deskundig bureau. Daarbij is er voor gekozen, bij wijze van pilot, te starten met twee sportparken, te weten Kortendijk en Hulsdonk.

1.2 Onderzoeksdoelstelling

Het Sportbureau stelde zich aanvankelijk voor de eerste twee modules van de VER uit te laten voeren: startnotitie (module 1) en veiligheidsscan (module 2). In overleg met DSP-groep is besloten een aangepaste versie van module 2 van de VER toe te passen: een veiligheidsanalyse met prioriteitstelling. Een van de redenen om enigszins van een officiële VER af te wijken is dat het bij de Roosendaalse sportparken niet om het grootschalig reconstrueren van de sportcomplexen en een risico-inschatting van de effecten daarvan gaat, maar om de verbetering van de bestaande situatie.

In een formele VER-procedure worden in de startnotitie de veiligheidsdoelen geformuleerd. Deze doelen worden door betrokken partijen samen vastgesteld, voorafgaand aan het uitvoeren van de veiligheidsscan. In het onderhavige traject zijn deze doelen niet vooraf gespecificeerd, maar lopende het traject ontwikkeld. DSP-groep heeft de betrokkenen ondersteund bij het op één lijn brengen van de veiligheidsdoelen. Daarvoor zijn de belangen van de verschillende actoren (Sportbureau, sportverenigingen, politie, brandweer, gemeentelijke afdeling Gebouwenbeheer) in gesprekken met elkaar geconfronteerd en zijn in onderling overleg doelen en prioriteiten gesteld. De functie hiervan is dat zij richting geven aan te kiezen acties en maatregelen en dat na verloop van tijd een evaluatie van de effecten hiervan mogelijk is.

1.3 Wat is veiligheid

Relevante items van de VER in dit verband zijn de veiligheidsrisico's, voortvloeiend uit criminaliteit (objectieve veiligheid), sociale veiligheid (subjectieve (on)veiligheid) en hieraan gerelateerde verkeersveiligheid. De laatste vorm van veiligheid in de openbare ruimte wordt meegewogen omdat ingrepen, die voor verkeersveiligheid vaak gunstig zijn vanuit de optiek van sociale veiligheid vaak ongunstig zijn.

Voor de analyse van de aspecten van verkeersveiligheid is door DSP-groep gebruik gemaakt van eerdere ervaringen met vergelijkbare projecten¹.

Voor het uitvoeren van de veiligheidsanalyse op de punten criminaliteit en sociale veiligheid is bij het schouwen gebruik gemaakt van de veiligheidscriteria, zoals die door DSP-groep in de laatste tien jaren gedestilleerd zijn uit de oorspronkelijke criteria van Van der Voordt en Van Wegen (1990). Naast de criteria wordt altijd gekeken naar de reeks: context-ontwerp-beheer-handhaving.

Genoemde criteria zijn: zichtbaarheid, toegankelijkheid, zonering (mijn en dijn) en attractiviteit:

- **Zichtbaarheid**
Gebruikers van een gebied moeten het gebied kunnen overzien en het gevoel hebben dat andere aanwezigen hen kunnen zien. Goede verlichting en lange zichtlijnen zijn noodzakelijk. Tevens moet schijnveiligheid voorkomen worden.
- **Toegankelijkheid**
Een duidelijke routing met goede oriëntatiemogelijkheden is belangrijk voor een positieve beleving. Het gebied moet voor zijn gebruikers goed toegankelijk zijn. Voorkomen moet worden dat ongewenste personen anderen onverwacht kunnen benaderen. Tevens is goede bereikbaarheid voor politie en andere hulpdiensten van belang. Toegankelijkheid voor niet bevoegden moet goed te reguleren zijn en vluchtwegen voor onverlaten worden zo veel mogelijk beperkt.
- **Zonering**
Zowel voor bezoekers als voor beheerders dient duidelijk te zijn welke status een gebied heeft (privé, semi-privé, semi-openbaar of openbaar) en wie voor het beheer verantwoordelijk is.
- **Attractiviteit**
Een omgeving die er verzorgd uitziet, waar het groen goed beheerd wordt, waar de bestrating in goede staat is en waar goede verlichting aanwezig is, heeft een gunstige invloed op de beleving van veiligheid. Graffiti moet voorkomen worden of binnen 24 uur verwijderd zijn.

In bijlage 5 is een checklist opgenomen waar deze criteria en de genoemde reeks leidraad voor zijn geweest.

Noot 1 Sportparken Dordrecht, VER Doorn, etc.

2 Werkwijze

Voor beide sportcomplexen in Roosendaal is een vergelijkbare benadering gehanteerd om veiligheidsrisico's boven water te krijgen. Allereerst is basis-materiaal dat door het Sportbureau ter beschikking is gesteld bestudeerd. Dit betreft de rapportage van het veiligheidsonderzoek sportparken Roosendaal dat het Sportbureau zelf heeft uitgevoerd. Vervolgens zijn er per complex groeps gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de verenigingen. Daarbij is ook de beheerder vanuit de gemeente, politie en brandweer uitgenodigd. DSP-groep heeft daarnaast de complexen in de middag- en avonden geschouwd om een aanvullend beeld van de problematiek te krijgen en om zicht te krijgen op de aan te reiken aanbevelingen. Daartoe worden verschillende schaalniveaus onderscheiden: stedenbouwkundig niveau, complexniveau en gebouwniveau.

Na ook een analyse van het daderprofiel en de reeds getroffen maatregelen worden vervolgens per onderscheiden schaalniveau maatregelen ter verbetering voorgesteld. Deze worden naar verschillende beleidsterreinen ingedeeld, respectievelijk Inrichting, Beheer, Organisatie en Voorlichting (IBOV). Dat deze IBOV-maatregelen in de rapportage direct volgen op de risicoanalyse is mede ingegeven door het standpunt van de verenigingen dat de analysefase inmiddels voorbij zou moeten zijn en er gericht actie ondernomen zou moeten worden.

Mede daarom heeft DSP-groep een prioriteringsvoorzet gemaakt. Deze wordt in hoofdstuk 5 uiteengezet. Tenslotte volgt in het laatste hoofdstuk een slotwoord met een handreiking aan het beleid.

3 Veiligheidsanalyse Sportpark Kortendijk

3.1 De sportverenigingen

Sportpark Kortendijk wordt door twee sportverenigingen gebruikt: de voetbalvereniging R.S.C. Alliance en de handboogvereniging Oude Doelen.

Voetbalvereniging R.S.C. Alliance:

Alliance telt ongeveer 650 leden, waaronder ongeveer 75 vrouwen. De jeugd maakt grofweg de helft van het ledenaantal uit.

De vereniging maakt alle avonden van de week gebruik van de velden, in de weekenden overdag.

Er bestaan plannen om overdag de kantine te gaan verhuren aan derden.

De kantinebeheerder brengt en haalt het kasgeld. Er hebben zich hiermee nog geen problemen voorgedaan, maar men is hier wel beducht voor.

Er is een bushalte op loopafstand van de ingang van het park (ongeveer 250 meter lopen). Er zijn erg weinig mensen die per openbaar vervoer naar het sportcomplex komen.

Handboogschietvereniging de Oude Doelen:

DSP-groep heeft een mail uitgestuurd naar de Oude Doelen met informatie en enkele vragen. Daarop is geen reactie binnengekomen. Via het Sportbureau werd gemeld dat de vereniging weinig problemen ervaart.

3.2 Criminaliteitsgegevens politie

Voor het verkrijgen van de feitelijke gegevens over criminaliteit op en rond het sportpark is allereerst het politieteam Bovendonk benaderd. Het wijkteam bleek geen bevoegdheid te hebben zelf cijfers aan te leveren. Vervolgens is contact gelegd met de heer L. de Jong van het Bedrijfsbureau Bergen op Zoom, verantwoordelijk voor het leveren van BPS/HKS gegevens aan derden. Deze meldde niet gerechtigd te zijn de gevraagde gegevens aan te leveren zonder toestemming van de burgemeester van Roosendaal. Aan het Sportbureau is gevraagd dit contact te leggen, hetgeen ook is gebeurd.

Na oplevering van het conceptrapport kwamen alsnog de politiegegevens vrij. Hierbij enkele korte samenvattende opmerkingen. Het totale overzicht is opgenomen in bijlage 7. De gegevens hebben betrekking op de Zundertseweg en de Kortendijksestraat.

Met name de Kortendijksestraat heeft in 2000 nogal wat last gehad van 'vandalisme/graffiti'. In 2001 en 2002 zijn de aangiftecijfers gedaald en lijkt het probleem bedwongen te zijn.

Er zijn in beide straten langs het sportcomplex diverse gevallen van 'sociale conflicten' gemeld, met een piek in 2001. In 2002 is weer een teruggang te zien. In hoeverre de problemen op de openbare weg hebben plaatsgevonden en in relatie staan tot het sportcomplex kan uit de cijfers niet worden afgelezen.

Zowel op de Zundertseweg als op de Kortendijksestraat is in 2002 aangifte gedaan van een 'aanranding/verkrachting'; dat dit hier kan gebeuren betekent een zeker risico.

3.3 Risicoanalyse

Onderstaand volgen puntsgewijs de belangrijkste problemen zoals deze zich momenteel op sportpark Kortendijk voordoen. De gegevens zijn door deskresearch, gesprekken en schouwen verkregen. De uitgebreide verslaglegging van schouw en groepsgebesprek is in de bijlage opgenomen.

3.3.1 Stedenbouwkundig niveau/de omgeving

Rond het complex

- De prikkeldraadversperring, verscholen tussen het opgeschoten groen, is op meerdere plaatsen opengeknipt of losgerukt. In de bocht van de Burg. Schneiderlaan kan men vanaf de openbare weg zelfs zo de velden oplopen, fietsen of brommen. Dit biedt dus tevens een prachtige vluchtroute.
- Aan de Kortendijksestraat staat een AMA-centrum. De achtertuin van dit pand grenst aan het sportcomplex. De asielzoekers kunnen vanaf hier gemakkelijk de velden opkomen.
- Aan het einde van de Kortendijksestraat staat een verlaten en vervallen fabriekscomplex. Dit complex is eenvoudig te betreden en nodigt uit tot vandalisme en kleine criminaliteit. Hier kan men ook gemakkelijk en ongezien het sportterrein opkomen.
- De groenstrook met greppel en wandelpad langs de Burg. Schneiderlaan biedt voor kwaadwillenden meerdere doorgangspunten naar de velden en ook schuilmogelijkheden.
- Hoewel het complex voldoet aan de eis van een dubbele toegankelijkheid heeft de brandweer ervaren dat de bereikbaarheid van het terrein niet optimaal is. Met name de bereikbaarheid van de tribune vormt een probleem door de houtwal bij de toegang tot het hoofdveld.
- Het vele groen (in de zomer) op de Burg. Schneiderlaan beperkt het zicht op het fietspad; uitbundig gebladerte vangt ook een deel van de op zich goede straatverlichting weg.
- In de avonduren zijn bij veel woningen aan de Kortendijksestraat en Zundertseweg de rolluiken neergelaten. Hoewel de verlichting goed is, is er weinig sociale controle voor fietsers door deze straten.

Parkeerplaats en entree

- Tijdens de schouw bleek een van de lampen op de parkeerplaats defect. Dit biedt direct een aanblik van slecht beheer, waarmee de indruk wordt gewekt dat (sociale) controle beperkt is. Dit beeld wordt versterkt door het achtergelaten bouw materiaal. Het geheel oogt onaantrekkelijk. De stapel stenen biedt bovendien een keur aan projectielen voor vandalisme en inbraak. Dit, gecombineerd met het matige groenonderhoud, biedt de indruk van te weinig aandacht. De praktijk leert dat dergelijke plekken rondhangen en vandalisme in de hand werken.
- Door sportvereniging de Oude Doelen werd gemeld dat er vaak een busje met geblindeerde ramen op de parkeerplaats staat. Dit kan onplezierige gevoelens oproepen.
- Tijdens de middagschouw was het een klein kunstje via de entree van Oude Doelen en een openstaande doorgang in het afsluitend hekwerk de velden van Alliance op te komen. Ook 's avonds stond de poort open (er bleek een vergadering in het nieuwe gebouw van Alliance te zijn) en bleek het betreden van het complex zonder belemmeringen te kunnen. Vanuit de kantine en bestuurskamer van Alliance is geen zicht op de entree en de oprit naar het gebouw.

- Vanaf de kantine is er ook geen zicht op parkeerterrein en aanliggende fietsenstalling. Fietsen vallen ten prooi aan vandalen en er bestaat een sterk vermoeden dat er op de parkeerplaats wordt gedeald, hoewel de politie geen heterdaad kon melden. Ook vanaf de openbare weg is weinig sociale controle te verwachten, gezien de geringe bebouwing rond de entree van het sportpark.
- Vanaf de oprit naar het clubgebouw kan men (ongezien) links en rechts de velden op en ook voorbij de kantine liggen de velden dan vrij toegankelijk. Onverlaten kunnen alle kanten op (vluchten en verdwijnen).

3.3.2 Complexniveau: de velden

- Het grootste probleem op de velden is, naast rondhangen en illegaal gebruik, het vernielen daarvan door groepen jongeren, die soms met brommers en scooters over de velden raggen, voren trekken of op andere wijze deze omploegen. Dit werk wordt vooral 's nachts in groepen verricht, na het uitgaan.
- Een belangrijk probleem is de gemakkelijke toegankelijkheid van het complex en de minimale sociale controle. Er is vanaf de wegen rondom weinig of geen zicht op het terrein.
- Groenonderhoud, opruimen van restanten van vandalisme (er hangt een onderdeel van een gesloopte doelpaal in de bomen langs de oprit), dan wel herstellen van schade (o.a. aan de hekwerken rondom) blijkt niet al te frequent te gebeuren. Dit werkt nieuw vandalisme en criminaliteit in de hand.
- Een vervelend aspect is dat de jongeren niet aanspreekbaar zijn op hun gedrag, integendeel, zij reageren vaak agressief wanneer tegen hun gedrag wordt opgetreden. Dat maakt de (bestuurs)leden van de sportvereniging terughoudend om de jongeren aan te spreken en weg te sturen. Zij hebben de strijd vooralsnog gewonnen en dat wordt uitgebuit.
- Het hoofdveld wordt omgeven door reclameborden. Ook deze worden regelmatig vernield.
- Het 'groen' naast en achter de tribune oogt onaantrekkelijk; te hoog opgeschoten groen en zwerfvuil maakt dat het geheel een verwaarloosde aanblik biedt.

3.3.3 Gebouwniveau: kantine, kantoren, kleedkamers, tribune

- Het doosvormige clubgebouw van de vereniging Oude Doelen oogt als een onneembare vesting. Het heeft geen prettige uitstraling en belemmert het zicht op de velden, vanaf de weg en de parkeerplaats.
- De entree van het clubgebouw van Alliance ligt in een nis terug in de gevel, waardoor criminelen ongezien en rustig hun gang kunnen gaan bij het forceren van de deur. Ook in dit nieuwe gebouw heeft men last van inbraak en diefstal. De daders verschaffen zich met name toegang door het forceren van hang- en sluitwerk aan de deuren.
- Tijdens de schouw bleek de (gesloten) kas van Alliance in de kantine duidelijk in het zicht te staan en van buitenaf bleek ook goed zicht op de computerapparatuur in de bestuurskamer: een uitnodiging voor inbraak en diefstal.
- Vandalisme vormt inmiddels een veel groter probleem dan inbraak en diefstal. Het gaat niet alleen om baldadigheid, gezien de omvang van het probleem en het geweld waarmee de vernielingen worden aangebracht. Dit geldt zowel voor de gebouwen als voor de velden.

- Bestratingmateriaal dat rond en tegen het nieuwe clubgebouw ligt opgestapeld, maakt het inbrekers en vandalen wel heel erg gemakkelijk: opstapjes en gereedschap liggen voor hen klaar.
- De tribune met onderliggende kleedruimtes heeft sterk te lijden onder grof vandalisme; alles dat kapot kan lijkt gemolesteerd te moeten worden. Ook is sprake van inbraak in de kleedruimtes. De toegangsdeuren zijn in een terugliggende nis geplaatst, waardoor zicht op wat daar gebeurt nagenoeg uitgesloten is. De nis vormt bovendien een mooi verzamelpunt voor zwerfvuil.
- Op de tribune en in de dug-outs worden drugs gebruikt, blijkt uit de achtergelaten rotzooi.
- Ook brandstichting behoort tot de problemen.

3.4 Onveiligheidsgevoelens

De grootste problemen liggen dus op het vlak van de objectieve onveiligheid. Er is geen melding gemaakt van onveiligheidsgevoelens (subjectieve onveiligheid) bij de leden. Toch vormen de wandelgang aan de Burg. Schneiderlaan en de houtwallen en het opgeschoten groen, vooral in de avonden een minder prettige omgeving, zeker voor de jeugd. Onveiligheidsgevoelens door drugs-handel en -gebruik (dan wel het vermoeden daarvan) op parkeerplaats vormt een enigszins ongrijpbaar probleem.

3.5 Daderprofiel

Bewoners van het AMA-centrum aan de Kortendijksestraat vooral in de weekenden en avonden. De achtertuin van dit pand grenst aan de velden; jeugdige bewoners hebben van daar af een eenvoudige toegang tot het complex.

De jeugd uit de omliggende buurten Kortendijk, Langdonk en zelfs Kroeven vooral 's nachts in de weekenden na het uitgaan.

3.6 Communicatie en samenwerking

In de communicatie tussen Alliance en de politie is in de loop der tijd de klad gekomen. Alliance heeft de ervaring dat aangifte doen van inbraak of vernieling geen zin heeft omdat de politie hierop niet of nauwelijks reageert. Meldingen of aangiftes worden nog maar zelden gedaan. Tijdens het groeps-sprek blijkt dat de aanwezige wijkagent ook maar beperkt zicht heeft op hetgeen zich op het sportcomplex af speelt.

3.7 Reeds getroffen maatregelen

- Alliance heeft in de kantine en de bestuursruimte een alarminstallatie aangebracht.
- Samen met de gemeente is ter plekke van de entree en aan weerszijden daarvan een stevig hekwerk geplaatst; het effect hiervan is positief.
- De vereniging (het bestuur) is er meer op gaan toezien dat de poorten die toegang geven tot het terrein elke avond worden afgesloten.
- Verplaatsing van de fietsenstalling zodat deze in het zicht van de kantine komt te liggen is reeds gepland en zal in samenwerking met de gemeente worden uitgevoerd.

- De bestrating zal binnenkort worden voltooid zodat het nu losliggend bestratingmateriaal (projectielen en opstapjes) kan worden verwijderd. Dit zal door vereniging en gemeente samen ter hand worden genomen.
- Alliance is voor het bestrijden van vandalisme samenwerking met bureau Halt aangegaan.
- Alliance onderhoudt contact met het naastgelegen AMA-centrum.

3.8 IBOV maatregelen

Er zijn verschillende aanbevelingen te doen. Er kan afhankelijk van ernst en financiële middelen een cocktail van maatregelen samengesteld worden op het gebied van Inrichting (I), Beheer (B), Organisatie (O) en Voorlichting (V). Hierna volgen de zeer uiteenlopende maatregelen voor het sportpark Kortendijk. Na deze inventarisatie van mogelijkheden om de geschatte risico's te verkleinen geeft DSP-groep in een samenvattend hoofdstuk (5) vanuit onze optiek prioriteiten aan.

Stedenbouwkundig niveau/de omgeving:

(I) Omdat de meeste insluipingen plaatsvinden aan de noord- en oostzijde is het aan te bevelen een stedenbouwkundige verdichtingstudie te doen naar perifere plekken zoals het voormalige fabrieksterrein aan de Kortendijkseweg/hoek Burg. Schneiderlaan.

(B) De Burg. Schneiderlaan zou door ontwerpbeheer een meer open karakter kunnen krijgen. Dit kan bereikt worden door de middenberm en andere groene zones in het profiel te behandelen zoals het meer westelijk deel van dezelfde laan. Daarmee worden bosschages gerooid en boomvormers als solitair behandeld. Daarmee ontstaat een in de toekomst te beheren strook met bomen in gras. Dat vergt een ander beheer dan aaneengesloten opgaand groen, zoals de middenberm nu heeft.

(B) De gemeente zou, in samenwerking met het energiebedrijf, een inventarisatie kunnen maken van de kwaliteit van de verlichting en het groenbeheer op deze complexen en hier eenmalig actie op kunnen ondernemen om vervolgens de nieuwe verlichting en de nieuwe wijze van het groenbeheer op te nemen in het jaarlijkse onderhoudsplan.

(O) Convenant opstellen met AMA-ers en buurtvertegenwoordigers over normen en waarden en afspraken over medegebruik. Daartoe moet een overleggroep komen van formele en informele gebruikers (referentie: gebruiks- en beheerplan Tuin van Noord, Leiden).

(V) Communiceren met buurt hoe belangrijk het is rolluiken niet vroeg in de avond naar beneden te doen, maar later, tegen het slapen gaan.

Complexniveau: de velden

(I) Doortrekken hekwerk aan de zijde van de Burg. Schneiderlaan of anders het voetpad opheffen, dat langs het prikkeldraad loopt. Het inplanten met bosplantsoen zou hier soelaas kunnen bieden om een ontoegankelijke zone te creëren.

(B) Doorzicht scheppen tussen de velden aan weerszijden van de centrale entree. In plaats van bosplantsoen wordt door ontwerpbeheer omvorming van bosplantsoen naar bomen in gras beoogd. De houtwal op het zandheuveltje wordt op vergelijkbare wijze aangepakt. Het bosplantsoen wordt geleidelijk omgevormd tot een open entreezone met bomen in gras en dient als zodanig beheerd te worden.

Gebouwniveau: kantine, kantoren, kleedkamers, tribune

(I) Om problemen met de loze hoek bij de kleedkamers onder de De Clercq-tribune te tackelen zou de ingangsdeur in de rooilijn van de kantine gelegd kunnen worden, waardoor een afsluitbaar compartiment gemaakt kan worden. Daardoor ontstaat ook gelegenheid de tribune op het niveau van de zitbanken door te trekken zodat een aaneengesloten geheel ontstaat, met betere zichtlijnen.

4 Veiligheidsanalyse Sportpark Hulsdonk

4.1 De sportverenigingen

Op sportpark Hulsdonk zijn vijf verenigingen actief: de voetbalverenigingen R.K.V.V. Roosendaal en DVO '60, de tennisclub TC Tolberg, de korfbalvereniging Keep Fit '70 en de hockeyvereniging R.M.H.C. De Pelikaan.

R.K.V.V. Roosendaal

R.K.V.V. Roosendaal telt 780 leden, waarvan 30 vrouwen. De jeugd tussen 6 en 10 jaar telt 260 leden, die tussen 11 en 18 jaar 135. De overige 385 leden zijn ouder dan 18 jaar.

Elke avond van de week wordt er op de velden getraind, zaterdag en zondag wordt er overdag gespeeld.

DVO '60

Deze voetbalclub heeft 450 leden, waarvan ongeveer één kwart vrouw. De jeugd is met 70% in de meerderheid.

Op maandag- t/m donderdagavond wordt er op de velden getraind; in het weekend worden de wedstrijden gespeeld.

De club verhuurt de accommodatie ongeveer 20 dagen per jaar, zowel in de avonduren als overdag.

TC Tolberg

Op de tennisclub spelen 190 mensen. 65% van de leden behoort tot het mannelijk geslacht. De club heeft leden van 6 tot 70 jaar.

Van de banen kan in de zomermaanden elke dag, overdag en 's avonds, gebruik gemaakt worden.

R.M.H.C. De Pelikaan

De hockeyclub is met ongeveer 600 leden, de grootste vereniging van het sportcomplex. De club telt ongeveer even veel vrouwen als mannen.

De jeugd, van 7 tot 18 jaar, maakt tweederde van het aantal leden uit.

De hockeyers maken maandag- t/m vrijdagavond en in het weekend gebruik van de velden.

Er is in beperkte mate buitenverlichting aan het clubhuis aangebracht.

Keep Fit '70

De korfbalclub is met ongeveer 120 leden de kleinste vereniging op het complex. Bijna 60% van de leden is van het vrouwelijk geslacht; veertig leden zijn tussen 6 en 14 jaar, ongeveer tien tussen 15 en 18 jaar. Ongeveer 70 leden behoren tot de senioren (19 jaar en ouder).

De korfballers trainen op dinsdag- en donderdagavond en spelen op zaterdag (jeugd) en zondag (senioren) wedstrijden op Hulsdonk.

4.2 Criminaliteitsgegevens

Na oplevering van de conceptrapportage zijn de politiecijfers alsnog beschikbaar gekomen (zie opmerkingen in paragraaf 3.2). In deze definitieve rapportage zijn enkele samenvattende conclusies uit de gegevens opgenomen. Voor het volledige overzicht wordt verwezen naar bijlage 7. De politiegegevens hebben betrekking op de situatie in 200, 2001 en 2002 en betreffen de aangiftecijfers van de Heerma van Vossstraat en de Sportstraat.

Opvallend is allereerst de forse toename van het aantal aangiften van 'diefstal uit voertuig' op de Sportstraat. Dit betreft hoogstwaarschijnlijk het parkeerterrein van het sportpark. In 2000 is éénmaal aangifte gedaan, in 2002 14 maal. Ook het aantal aangiften van 'vandalisme/graffiti' in de Sportstraat is aanzienlijk gestegen in deze periode.

Geluidsoverlast is in 2001 een toenemend probleem geweest, maar volgens de cijfers in het daarop volgende jaar weer onder controle gebracht.

De enkele gevallen van 'overval/straatroof' in 2000 en 2001 zijn in 2002 gelukkig achterwege gebleven.

4.3 Risicoanalyse

Onderstaand volgen puntsgewijs de belangrijkste problemen zoals deze zich momenteel op sportpark Hulsdonk voordoen. De uitgebreide verslaglegging van schouw en groepsgesprek is in de bijlage opgenomen.

4.3.1 Stedenbouwkundig niveau/de omgeving

Rond het complex

- Aan de Sportstraat, tussen woonwagens en verderop liggende bebouwing, is een stukje niemandsland; deze plek biedt de mogelijkheid om redelijk ongezien op de velden te komen. Doorgang ter hoogte van het woonwagencentrum op de Sportstraat is hier en daar mogelijk, maar niet voor de hand liggend.
- De Hulsdonksestraat, langs de oostzijde van het sportterrein, biedt meer mogelijkheden het sportterrein op te gaan of van eraf te vluchten. Ondanks de redelijk rechte lijn van de Sportstraat en de aanwezigheid van woningen kunnen hier onveiligheidsgevoelens voor wandelaars en fietsers van en naar de sportvelden optreden. Reden is dat een substantieel deel van de overkant van de woonwagens wordt gevormd door de achterkant van het ziekenhuis.

Parkeerplaats en entree

Bij De Pelikaan aan de Heerma van Vossstraat:

- Twee elektriciteitshuisjes, aan weersijden van het parkeerterrein, vormen een mogelijke schuilplek voor kwaadwillenden; dit wordt door enkele verenigingsleden als onaangenaam ervaren. Op dit punt is vanaf de straat weinig sociale controle mogelijk, hetgeen onveiligheidsgevoelens kan versterken.
- Op dit parkeerterrein staan soms auto's te koop aangeboden. Dit is een activiteit die niet door iedereen in verband met grote veiligheid zal worden gebracht.

Aan de Sportstraat:

- De tweede entree naar het complex, aan de Sportstraat, geeft via een enorm parkeerterrein op twee punten toegang tot het sportterrein. Het parkeerterrein ligt er onverzorgd en onaantrekkelijk bij. Vooraan, vanuit de binnenkomer gezien links, staan bomen met doorgeschoten bosplantsoen, waardoor slecht zicht is op wat daarachter te verwachten valt. Achter dit bosplantsoen ligt een rommelige zone, met bouw materiaal, -afval, hopen zand en een uitgebrande tractor met aanhangwagen. Er staan enkele grote lichtmasten met drie lampen, die het terrein vrij zielloos aanlichten.
- Op de parkeerplaats zelf vindt vernieling van geparkeerde auto's plaats. Mogelijkheid tot spontane sociale controle ontbreekt volledig: er is geen zicht op het terrein vanuit omliggende bebouwing of vanuit de clubgebouwen op het terrein.

- Er bestaat bij de verenigingen en bij de politie een sterk vermoeden dat de parkeerplek door dealers wordt gebruikt. Vanaf schemertijd vormt het terrein een ideale plek voor seksuele verrichtingen 'on the road'.
- Hondenuitlaters willen hun ommetje nog wel eens via het parkeerterrein en over de velden maken, maar voor andere passanten is het terrein niet aantrekkelijk en beslist onveilig te noemen, door het ontbreken van sociale controle.
- Het eerste toegangspunt tot de velden heeft een voor auto's afsluitbaar hek en een sluis om brommers te weren. Gezien de ruime opzet zal deze hindernis voor de diehards geen afdoende belemmering vormen.
- De tweede toegang, achter op het parkeerterrein, kan worden afgesloten met een zwenkbare buizenconstructie over de volle breedte. Dit is de plek vanwaar R.K.V.V. Roosendaal bereikt kan worden. Het hek was 's avonds gesloten, maar aan beide zijden is zoveel vrije ruimte dat fietsen, brommers en scooters via dit punt onbekommerd de velden kunnen bereiken. Dat gebeurt dan ook regelmatig.

4.3.2 Complexniveau: de velden

- Het belangrijkste probleem op het complex vormt het illegaal gebruik daarvan en met name de vernieling van de velden door het crossen met brommertjes en scootertjes, waardoor diepe voren in de grasmat worden getrokken. Ook pas ingezaaide velden worden onmiddellijk weer vernield. Vernielingen van de velden op deze wijze vindt vooral 's nachts plaats, in de weekenden, bij terugkomst van het uitgaan.
- Een belangrijke risicofactor vormt de gemakkelijke toegankelijkheid van het complex en de minimale sociale controle. Er is vanaf de wegen rondom weinig of geen zicht op het terrein. Onverlaten kunnen de velden onbelemmerd op en kunnen alle kanten op vluchten wanneer dat nodig is; ze zijn daarmee ongrijpbaar. Het meest voorkomende patroon is dat fietsers en brommers via de ingang bij R.K.V.V. Roosendaal het complex opkomen en dan dwars over het terrein naar de kunstgrasvelden van De Pelikaan crossen en daar hun gewenste gang gaan. Bij onraad kan men alle kanten op vluchten of zich in het opgeschoten groen of achter de houtwallen schuilhouden.
- Zichtlijnen op het sportpark zijn op de meeste plaatsen betrekkelijk kort door de compartimentering door houtwallen en opgeschoten groenstroken. Dit biedt vandalen en criminelen een fantastische mogelijkheid tot vluchten en zich verschuilen. Hoewel de groenstroken bedoeld zijn om het gebruik van de velden ruimtelijk te structureren is het voor wie wil goed mogelijk op diverse punten door te steken.
- Groenonderhoud is niet optimaal. Het opgeschoten groen oogt rommelig, het vangt zwerfvuil op en belemmert het zicht.
- Tussen de velden ligt een verzamelplaats van afgedankt materiaal, slooprestanten en ander vuil: dit werkt nieuw vandalisme en criminaliteit in de hand.
- Losstaande vuilcontainers vormen aantrekkelijke objecten voor vandalen om over de velden te slepen en deze daarmee grondig te vernielen.
- De jongeren, die soms met grote groepen tegelijk op de velden verblijven, voetballen, rondhangen of criminele feiten plegen, vertonen door de geringe pakkans een nogal arrogant gedrag. (Bestuurs)leden en vrijwilligers van de verenigingen die hen willen wegsturen of aanspreken op hun gedrag kunnen dat met dreigementen en intimidatie bekopen. Er is inmiddels een behoorlijke terughoudendheid dienaangaande ontstaan, hetgeen door de vandalen als vrijbrief lijkt te worden opgevat.

Dat betekent dat clubleden die alleen of met een enkeling in het clubgebouw of op de velden aanwezig zijn zich niet altijd even veilig voelen.

- Leden van de tennisvereniging, waar vaak tot 's avonds laat gespeeld wordt, voelen zich bij het verlaten van het park vaak onveilig. Met name vrouwen hebben hier last van.
- Rond het tennisveld is een enkele maal een potloodventer gesignaleerd.
- Behalve de velden zelf, wordt ook alles wat daar op staat grondig gemoest. Losse doelen zijn een geliefd doelwit van de vandalen; ze worden regelmatig en vakkundig gesloopt. Zelfs kratten met lege flesjes worden onttreemd om het statiegeld op te kunnen strijken.
- Bij het hoofdveld worden reclameborden gesloopt en vernield.

4.3.3 Gebouwniveau: kantine, kantoren, kleedkamers, tribune

- Schade aan de gebouwen is een minder groot probleem dan aan de velden. Toch is regelmatig sprake van vandalisme en (pogingen) tot inbraak. Keep Fit maakt ook melding van graffiti. Zelfs rolluiken worden aan flarden getrokken en ruiten ingooien is aan de orde van de dag. (Poging tot) Brandstichting vormt ook een geliefd tijdverdrijf.
- Op de tribune bij het hoofdveld vindt drugsgebruik plaats. Weedzakjes en naalden worden gevonden. Ook hier worden de reclameborden gesloopt of vernield.
- Naast en achter het gebouw van DVO '60: veel rommel, doorgeschoten groen, restanten van wat eens urinoirs waren. Achter het clubgebouw bevindt zich een toegangspunt (met stevig gesloten hek) vanaf de Sportstraat, dat vanaf de velden niet is te zien.
- Het wegbrengen van de verenigingskas vraagt om aandacht. Hoewel alle verenigingen daarvoor op dit moment een goede oplossing hebben gevonden kan de veiligheid van de kasbeheerder onder druk komen te staan. De kantinebeheerder van één van de verenigingen rijdt met de auto tot aan het clubgebouw, maar dit is niet voor alle verenigingen mogelijk.

4.4 Onveiligheidsgevoelens

Objectieve veiligheid vormt op dit moment een groter knelpunt dan subjectieve onveiligheidsbeleving. Toch is daarvan op sommige punten en op sommige tijden van de dag wel degelijk sprake, zoals uit bovenstaande punten blijkt. Behalve de invloed van de rondhangende jongeren speelt de geringe sociale controle, in combinatie met beperkte zichtlijnen een belangrijke rol. Er wordt weinig gebruik gemaakt van openbaar vervoer om naar de velden te komen; de afstand tot het OV is voor sommige verenigingen bovendien nogal groot. In het weekend is dit bovendien niet erg aantrekkelijk omdat het slecht geregeld is. In hoeverre onveilige looproutes een rol spelen bij het geringe O.V.- gebruik is niet bekend.

4.5 Daderprofiel

Overdag na schooltijd hangen scholieren uit de buurt op het complex rond en maken illegaal gebruik van de velden.
Harddrugsgebruikers/zwervers (30-50 jarigen) maken onder andere gebruik van de tribune als (nachtelijk) onderkomen.

In de weekenden 's nachts jeugd uit Weihoek en Tolberg die is uitgeweest (20-25 jarigen) en destructieve behoeften uitleven onder het genot van een drankje en wat softdrugs.

4.6 Communicatie en samenwerking

De communicatie tussen het bestuur van de verenigingen en de politie is minimaal. Tijdens het groepsgesprek blijkt dat het vertrouwen bij de verenigingen in het optreden van de sterke arm behoorlijk is afgenomen en meldingen en aangiften nog slechts sporadisch worden gedaan. De wijkagent blijkt niet volledig op de hoogte van hetgeen zich op het complex afspeelt.

4.7 Reeds getroffen maatregelen

- In de kantines van DVO '60 en R.K.V.V. Roosendaal zijn alarminstallaties geplaatst.
- Bij het clubgebouw van De Pelikaan is ter plekke van de kantine aan de buitengevel schrikverlichting aangebracht.
- Aan weerszijden van de entree van De Pelikaan is een deugdelijk hekwerk aangebracht; dit heeft een gunstig effect op het buiten houden van onbevoegden.
- De tennisclub TC Tolberg heeft rond haar complex een afgesloten hek met coniferen haag geplaatst. De problemen bij deze vereniging zijn daarmee aanmerkelijk verminderd.
- Daar waar de bebouwing aan de Heerma van Vossstraat en de Sportstraat doorloopt, sluit dat de toegang tot de velden over het algemeen voldoende af.
- De verlichting op beide straten is goed en verkeersdrempels hebben een gunstig effect op de verkeersveiligheid van fietsers.
- De heldere verlichting op het nu grotendeels braakliggende terrein van het voormalige asielzoekerscentrum, aan de zuidzijde van het sportpark, draagt bij aan de sociale veiligheid van het gebied rond het complex.
- De sociale controle vanuit het clubhuis van De Pelikaan functioneert goed; bij opname kwam men gelijk naar buiten om naar het doel van de bezoekers te informeren.
- De verenigingen hebben op dit moment alle een goede manier gevonden om de kasgelden te vervoeren; zij laten zich daarover begrijpelijkerwijs verder niet uit.
- De verenigingen bergen waardevolle spullen in een aparte ruimte, uit het zicht en achter slot en grendel op.
- Tijdens het groepsoverleg zijn afspraken gemaakt tussen de verenigingen en politie en brandweer voor vervolgstappen in een betere samenwerking.
- De hondenuitlaters die een rondje langs en over de velden lopen bieden een beperkte vorm van sociale controle.

4.8 IBOV maatregelen

Er zijn verschillende aanbevelingen te geven. Er kan afhankelijk van ernst en financiële middelen een cocktail van maatregelen samengesteld worden. Op het gebied van Inrichting (**I**), Beheer (**B**), Organisatie (**O**) en Voorlichting (**V**). Onderstaand volgt een scala van IBOV-maatregelen voor Hulsdonk, van zeer uiteenlopende aard, gegroepeerd naar eerder onderscheiden schaalniveau. In hoofdstuk 5 worden prioriteiten uit deze aspecten gedestilleerd.

Stedenbouwkundig niveau/de omgeving

(I) Omdat de meeste insluipingen plaatsvinden aan de noord- en oostzijde is het aan te bevelen een stedenbouwkundige verdichtingstudie te doen naar perifere plekken aan de Hulsdonksestraat. Ook de groene buffer tussen woonwagencolplex en eengezinswoningen aan de Sportstraat zou daarin meegenomen kunnen worden.

(II) Bij bestaande plannen (o.a. voor het voormalige asielzoekerterrein) zou het wenselijk zijn te bekijken of er ook woningen zouden kunnen komen met zicht op de meest gevoelige plekken (velden De Pelikaan en kantine R.K.V.V. Roosendaal).

(II) Onderzoeken of aan te leggen watergangen de toegankelijkheid kunnen verkleinen. Aan de woonzijde (Hulsdonksestraat) en parallel aan het spoor en langs de locatie voormalig AZC is dit o.i. optioneel.

(O) Convenant opstellen met buurtvertegenwoordigers over normen en waarden en afspraken over medegebruik. Daartoe moet een overleggroep komen tussen formele en informele gebruikers.

(V) Er zou een goede voorlichting over het 'leeg' achterlaten van auto's op het parkeerterrein moeten komen.

Complexniveau: de velden

(I) Om te blijven bij stedenbouwkundige studies: het zou aan te bevelen zijn te onderzoeken of uitgaande van een niet hermetisch afgesloten sportcomplex van de oprit naar het tenniscomplex geen woonstraat gemaakt kan worden. Deze zou zich ook voort kunnen zetten tot op het parkeerterrein en zodanig vorm krijgen dat er een buurtje ontstaat, dat zicht krijgt op een aantal kwetsbare plekken (zie ook hoofdstuk 5).

(II) Bij een dergelijk groot en onbeheersbaar complex is het interessant te onderzoeken of er geen beheerderwoning op het complex kan komen. De beheerder, die verbonden moet zijn aan een van de clubs wordt bij voorkeur gecast als type veteraan/zebonk van de grote vaart met Duitse herder of bouvier'. Zo'n woning op het complex op een cruciaal knooppunt kan wonderen verrichten. Meerdere woningen zijn ook denkbaar.

(I) Indien meer voor afsluitbaarheid wordt gekozen, is het aan te bevelen een afsluitbare poort te maken aan de Sportstraat. Die wordt dan opgenomen in een stevig hek (type Hekbouw, zoals dat ook bij De Pelikaan onlangs is neergezet). De poort gaat dan 's avonds op slot. Adequaat sleutelbeheer is noodzakelijk. Deze actie moet in combinatie met het maken van brommersluizen genomen worden.

(II) Bij de entree naar zowel de tennisvereniging en DVO '60 als naar R.K.V.V. Roosendaal moeten rising steps komen: sluisjes met stangen, die voetgangers wel, maar brommers niet in de gelegenheid stellen het terrein op te komen. De zwenkbare buizenconstructie dient vervangen te worden door een deugdelijker hekwerk met brommersluis.

(I) Verlichting naar de kantine van R.K.V.V. Roosendaal aan de rand van de parkeerplaats (in combinatie met de Friso Kramerlampen die er al langs de as staan). So wie so is meer voetpadverlichting aan te bevelen.

(B) Doorzicht scheppen tussen de velden aan weerszijden van opgaand bosplantsoen. In plaats van bosplantsoen kan door ontwerpend beheer een omvorming van bosplantsoen naar bomen in gras plaatsvinden.

(B) Verbied het stallen van trailers op de parkeerplaats voor De Pelikaan. En vervolgens: handhaven!

(B) De stortplaats op deze opzichtige plek op de kop van de wandelroute, dient te verdwijnen. Beter is het om de as op deze plaats door te trekken opdat zicht op de kantine van De Pelikaan komt. Zet voetpad en verlichting door.

(BO) Acuut wegslepen van de afgebrande tractor met aanhangwagen. Door dit te laten staan werk je erosievandalisme in de hand. Ook het straatmateriaal op de parkeerplaats dient te verdwijnen. Maak een duidelijke overzichtelijke hoofdruimte en geen combinatie tussen parkeerplaats en gemeentewerf.

(V) Maak een rondgaand hondenommetje mogelijk en richt de randen van bepaalde groenzones daartoe in. Maak wel duidelijk dat de uitwerpselen opgeruimd moeten worden en plaats derhalve ook afvalbakken voor dit doel. Handhaven is gewenst, vooral in het begin goed controleren en beboeten.

Gebouwniveau: kantine, kantoren, kleedkamers, tribune

(I) Een combinatie van compartimentering (afsluitbare ruimtes) en een adequaat bewakingssysteem zou zeker bij dit complex aan te raden zijn. CCTV en 'real time beeldoverdracht naar meldkamer' zouden bij R.K.V.V. Roosendaal en DVO '60 optioneel zijn.

(B) Hang- en sluitwerk aanbrengen conform SKG- normen (Stichting Kwaliteitscentrum Gevelementen); deze normen worden o.a. in het Politiekeurmerk Veilig Wonen® opgevoerd.

(O) De indruk wordt gewekt dat het qua beveiliging ieder voor zich is; ideaal is een collectieve aanpak, zoals je dat bij bedrijventerreinen vaak ziet. Voorkomen van versnippering moet de leidende gedachte zijn.

5 Prioriteren

5.1 Opmaat naar keuzes

Een laatste aftrap in dit rapport betreft het prioriteren van maatregelen per sportcomplex. In het rapport worden meerdere soorten maatregelen aange-reikt. DSP-groep vindt het in deze fase van het proces belangrijk te prioriteren om beleidsverantwoordelijken van de gemeente Roosendaal een handreiking te bieden bij het maken van keuzen voor het verbeteren van de veiligheids-omstandigheden op en om de sportvelden. Uiteraard kunnen verantwoordelij-ken tot andere inzichten komen en in een oplegnotitie, bij het aanbieden van dit rapport, andere aanbevelingen formuleren. Inzicht in financiële middelen op korte en lange termijn heeft het adviesbureau niet. Feit is dat DSP-groep de fase van het inventariseren (stap 2 van de VER) voorbij wil stevenen en een voorzet wil geven voor het op korte termijn nemen van stappen. Hiernavolgend volgt op basis van het verkennende onderzoek een prioritering van maatregelen. Beide prioriteiten zijn op 2 themakaartjes als bijlage 6 aan het rapport toegevoegd.

5.2 Kortendijk

Voor dit kleine complex liggen de problemen vooral in het illegaal gebruik en daarmee vernielen van de velden en de tribunes. Veel overlast van AMA-ers, die binnenkomen vanuit hun achtertuin aan de Kortendijksestraat. Fysiek maatregelen treffen heeft o.i. bij korte termijnacties relatief weinig zin. Daar-om wordt bij dit complex gekozen voor een korte termijn scenario op basis van de volgende bouwstenen voor veiligheid:

- Stante pede opruimen losliggend bestratingmateriaal rondom de nieuw-bouw van de kantine.
- Overzichtelijkheid tussen de velden vergroten door middel van ontwerp- en beheer: de beide stroken met bosschages omvormen naar gras met solitai-re bomen.
- Bosplantsoen tussen Zundertseweg en parkeerterrein voor de poort om-vormen tot gras met solitaire bomen.
- Rising steps om brommers te weren bij poortje tussen nieuwe fietsenstal-ling naast Oude Doelen en entree Alliance.
- Communicatie en gebruiksplan opstellen voor en met het NIDOS om te bezien welke mogelijkheden er zijn voor de AMA's om te kunnen sporten. In dit plan worden normen en waarden en tijdelijke rechten en plichten ge-regeld.
- Opstarten stedenbouwkundige studie naar mogelijkheden voor inbreiding van perifere industriegebiedjes aan de Kortendijksestraat.
- Compartimentering van entree naar kleedkamers onder tribune (entree terugbrengen tot rooilijn).

5.3 Hulsdonk

De problemen van het complex zijn dezelfde als die bij Kortendijk al lopen hier de groepen probleemveroorzakers nu eens langs elkaar en dan weer door elkaar heen. Feit is dat het illegaal gebruik van de velden en de grote par-keerplaats voortspuit uit een gemeenschappelijke factor: toegankelijkheid. Deze moet dan ook drastisch ingeperkt worden:

- Maak twee parkeercompartimenten met ingang aan de Sportstraat; het eerste is voor buurtparkeren en bij klein gebruik altijd bereikbaar (= openbare weg); het tweede compartiment is afsluitbaar en alleen bij wedstrijden of anderszins bij grote bezoekersstromen open. Voorzien van adequaat sleutelbeheer met een overdag openstaand looppoortje met rising steps voor brommers.
- De entree naar DVO '60 en de tennisvereniging krijgt ook een brommerpoortje met rising steps tegen brommers.
- Opruimen afvalhoek in zicht van alles en iedereen (einde allee R.K.V.V. Roosendaal naar De Pelikaan).
- Opschonen 'werfachtige situatie' op parkeerterrein (stante pede weghalen vernielde tractor met oplader).
- Onmiddellijk verbieden van het stallen van trailers op de parkeerplaats voor De Pelikaan.
- Communicatie en gebruiksplan opstellen voor en met de verenigingen en politie om te bezien welke mogelijkheden er zijn voor scholieren om te kunnen sporten. In dit plan worden normen en waarden en tijdelijke rechten en plichten geregeld.
- Regeling medegebruik (hondenommetje) buurtbewoners. Zorg daarbij voor duidelijk zichtbare regels en voor hondenpoepzakjes en afvalbakken. Doorzetten verlichting (rondje terrein).
- Opstarten stedenbouwkundige studie naar mogelijkheden voor verkleining van het oppervlak (met name naar een bebouwde laan naar tennisvereniging en DVO '60).

6 Slotwoord

In de gesprekken was al snel duidelijk dat de fase van het inventariseren nu wel voorbij is en dat er op korte termijn tastbare verbetervoorstellen moeten komen. Sommige vertegenwoordigers van verenigingen gaan al zover in hun uitspraken dat ze bang zijn voor 'burgeringrijpen' en dat ze de gevolgen van agressie van leden jegens aanwezige kwaadwillenden niet durven te overzien. Een opmaat naar verbetering is het herstellen van de band met de wijkteams van politie. Deze contacten zijn tijdens het traject door beide partijen aangehaald. Een volgende stap is het uitvoeren van maatregelen. DSP-groep heeft een cocktail van prioriteiten gesteld, waar de gemeente in overleg met de verenigingen mee aan de slag kan gaan. Omdat DSP-groep niet in de portefeuille van de gemeentelijke afdelingen kan kijken is een andere keuze ook denkbaar.

Tenslotte....de maatregelen die genomen kunnen worden om de criminaliteit op en rondom de sportparken te verminderen en bovendien de schade aan gemeentelijke en verenigingseigendommen te beperken, kunnen voor een deel vorm krijgen in een betere beveiliging (op welke manier dan ook) van de sportparken, voor een deel kunnen zij worden ingevuld door uitbreiding van het bestaande gemeentelijk beleid. De beleidsterreinen die hiervoor in aanmerking kunnen komen zijn:

- 1 Het gemeentelijk jeugdbeleid.
- 2 Het gemeentelijk veiligheidsbeleid.
- 3 Het gemeentelijk sportbeleid en accommodatiebeleid.
- 4 Het groenbeleid.

Daarnaast kan ook met de politie gesproken worden over de accenten in het prioriteitenbeleid zoals deze door de politie in de jaarplannen worden vastgesteld.

Bijlagen

Bijlage 1 Schouwverslag Kortendijk

Stedenbouwkundige context

Het sportcomplex Kortendijk is gelegen in de gelijknamige wijk aan de zuidzijde van de A58. Het complex is gelegen in een groene setting met als dragers een aantal oude dorpslinten, relictten van een verleden toen deze nog langgerekte buurtschappen buiten de stad waren. De Kortendijksestraat en de Zundertseweg zijn beide van die wegen met een vrijwel aaneengesloten dorpsbebouwing. Vanaf de straat zie je het groen van de sportvelden, maar je kunt er vrijwel nergens bijkomen. Daarmee staat de zijde van de Burgemeester Schneiderlaan in schril contrast. Hier is een open zijde met over het algemeen een slechte prikkeldraadafrastering, die op meerdere plaatsten opengeknipt is. Alleen aan de zijde van de Zundertseweg is het draad vervangen door een deugdelijk hekwerk van fabrikant Hekbouw. Een groen hekwerk op basis van een stevig enkelstaafs raster van smalle openingen, die niet uitnodigen tot klimmen.

Na de markering met het prikkeldraad is er naar de Burgemeester Schneiderlaan toe een zone met eerste een greppel met opslag van groen, een wandelpad op basis van ruig gras en een houtwal. Het geheel is slecht zichtbaar vanaf de weg. De zone is een relict van een reservering voor een fietspad. Deze is er nooit gekomen. Voor sociale veiligheid is dit gunstig, daar er nu aan de overzijde, waar af en toe nog huizen staan een dubbelzijdig fietspad is gekomen. Vanuit de optiek van criminaliteitspreventie is een dergelijk wandelpad ongunstig. De Schneiderlaan is stevig met groen 'angehaucht'. Een zwaar beplante middenberm draagt daaraan bij. De laan is redelijk verlicht: voor auto's met neonlicht en voor fietsers met wit licht van de zogenaamde Friso Kramerlampen. Maar door de dichte beplanting wordt veel van het licht weggevangen.

Aan het zuidelijk gedeelte van de Zundertseweg staan aan de overzijde van de weg twee woningen, waar vanuit weinig sociale controle te verwachten valt. Hetzelfde geldt voor het iets naar achteren gelegen Gertrudis-college. Tussen college en eigen sportvelden loopt een fietspad dat de wijk Langdonk verbindt met Kortendijk. Bushaltes zijn er aan de Schneiderlaan, maar niet in de directe omgeving van het complex.

Parkeerplaats met entree

Voor het complex ligt over de hele lengte van het sportpark, parallel aan de Zundertseweg, een strook met parkeerplaatsen. Deze is afgescheiden van de rijweg door een smalle strook sierbeplanting met solitaire bomen. Langs de rijweg zijn langparkeerplaatsen aan de zijde van het sportcomplex. De weg is voorzien van lichtmasten met een wit licht. Daarmee wordt ook de fietser op adequate en vriendelijke wijze bediend (oranje licht geeft een matte gelaatsuitdrukking, die op enige afstand geen gezichtsherkenning oplevert). Ook de parkeerplaatsen van RSC Alliance zijn apart verlicht. Van de lampen is er één defect. Eerder genoemd hekwerk is recent door de gemeente ook geplaatst aan het deel van de Zundertseweg, waar geen huizen staan en geen informele controle aanwezig is. Bij de hoofdentree is een andersoortig openklapbaar hek geplaatst. Tijdens de observatieopname stond een loophek achter de fietsenstalling, tussen de terreinen van Oude Doelen en RSC Alliance open. Bij het schouwen in de middag zijn we niet op het betreden van de velden aangesproken.

's Avonds stond ook de poort open omdat er een vergadering was in de bestuurskamer van de kantine van Alliance. Vanuit dit gebouw is er geen zicht op de entree en kunnen onbevoegden eenvoudig ongezien het terrein oplopen.

Bij de avondschouw zijn aan de Zundertseweg en vooral de Kortendijksestraat van opvallend veel woningen de rolluiken neergelaten. Dat levert geen bijdrage aan de informele controle op potentieel prettige avondroutes naar en van het sportcomplex. Activiteit is er tot laat, vooral op het basketbalveldje bij het Gertrudis-college tegenover de tribune van Alliance.

Gebouw(en) en velden

Het complex kent twee gebruikers, te weten de voetbalvereniging RSC Alliance en de handboogschietvereniging Oude Doelen. Alliance heeft een nieuwe kantine, die zich visueel naar de velden opent. De entree is verscholen en ligt uit het zicht. Bij opname overdag en 's avonds viel op dat er een (gesloten) kas in het zicht van de ramen stond, alsmede computers in een ander deel van de ruimte. Dat zijn aantrekkelijke doelen, die inbraak of pogingen tot inbraak in de hand werken. Oude Doelen openbaart zich als een gesloten groene stalen doos, parallel aan de parkeerplaats en heeft behalve twee deuren geen ramen en ook geen inspringingen in de rooilijn. Aan de veldzijde is de uit damwandonderdelen opgebouwde hal weggeplant. De hal is robuust en sluit de velden visueel van de openbare weg af.

Alliance heeft juist een nieuwe kantine. Deze ligt aan het einde van een circa vijftig meter lange oprit die is ingeklemd tussen bosplantsoen enerzijds en een houtwal anderzijds (bosbeplanting op een ca. 1,5 meter hoog grondlichaam).

Ook andere groen stroken tussen de velden zorgen voor een redelijke compartimentering van het terrein. Dit terwijl de ruimtelijke opzet van het totale complex vooral riant te noemen is. Onderhoudsmaterieel en maaiwagens wordt door een aparte afsluitbare poort aan de meest noordelijke hoek op de Zundertseweg aangevoerd.

Problematiek

Insluiping is mogelijk vanaf kwetsbare plekken aan de noord- en oostzijde van het complex. Een moeilijk te beheren gebied is de locatie Kortendijksestraat-hoek Schneiderlaan, waar een verlaten en vervallen fabriek uitnodigt tot kleine criminaliteit/vandalisme en vanwaar het terrein opgegaan kan worden. Hier duiden sporen van bruggetjes en oplag van rommel om en nabij de sloot op deze activiteiten.

Vernieling lijkt een groot probleem te zijn. Vooral de De Clercq tribune heeft te lijden onder vandalisme als het ingooien van glas aan de zijkanten. De hoofdvorm van de tribune is onderbroken voor een vierkante inspringing naar de kleedkamers. Deze inspringing is zeker zo breed als diep en uit het zicht. Daardoor biedt het alle ruimte om ongestoord te proberen de deuren naar de kleedkamers te forceren. Bij opname waren sporen van braak nog zichtbaar en was van binnenuit de deur gebarricadeerd. In de nis hoopt zich zwerfvuil op. Ook van de voorgelegen dug-outs is een deel van het glas vernield. De kantine oogt netjes en er zijn nog geen sporen van braak. Om te voorkomen dat er vernieling optreedt dient zo snel mogelijk het bouw materiaal (o.a. stenen) opgeruimd te worden.

In het bosplantsoen langs de oprit naar de kantine hangt een staaf van wat eens een doelpaal was in de bomen.

Bij nader navragen blijkt een AMA aan de Kortendijkstraat 70 een belangrijke criminaliteitsaanjager te zijn. De jeugdige asielzoekers komen vanaf de achtertuin van de woning eenvoudig op de velden. Daar voetballen ze of hangen met soms wel dertig vrienden rond op velden en tribunes. Bij opname is er evenwel nergens enige vorm van overlast te ontdekken.

Bijlage 2 Schouwverslag Hulsdonk

Stedenbouwkundige context

Het sportcomplex Hulsdonk is gelegen tussen de nieuwbouwwijk Weihoek en het spoor naar Bergen op Zoom. Aan de noordzijde ligt het complex aan de Sportstraat tegen het St. Franciscusziekenhuis aan. Het complex telt 5 gebruikers, waarvan alleen hockeyvereniging R.M.H.C. De Pelikaan een eigen ontsluiting heeft aan de Heerma van Vossstraat. De andere vier, te weten DVO '60 (voetbal), R.K.V.V. Roosendaal (voetbal), TC Tolberg (tennis) en Keep Fit '70 (korfbal) hebben een gemeenschappelijke entree aan de Sportstraat, via het parkeerterrein. Deze is niet afsluitbaar.

De Sportstraat heeft voor een groot gedeelte tweezijdige bebouwing in de vorm van losstaande eengezinswoningen. Het eerste deel, grenzend aan het sportcomplex, bestaat uit woonwagens, aan de overzijde ligt het ziekenhuis-terrein. Vanuit deze plaats is weinig insluiting naar het sportcomplex te verwachten; de achterzijde van de woonwagenpercelen vormen een nagenoeg gesloten afscheiding. Alleen ter hoogte van de aanvoer van DVO '60 bestaat een zwakke schakel in de vorm van een aanvoerroute met een voor leveranciers en hulpverlening te openen hekwerk. Tussen woonwagens en andere eengezinswoningen is een groene buffer in de vorm van een ruig stukje populierenopslag. De Sportstraat is onlangs heringericht. Er zijn veel drempels om de snelheid van doorgaand verkeer (ziekenhuis) af te remmen. Ook is er ter hoogte van de doorsteek naar het sportcomplex een bocht in de verder lineaire Sportstraat gekomen. De Heerma van Vossstraat heeft een lintbebouwing die grenst aan de sportvelden.

Het complex wordt aan de stadszijde uitgeleid door een oud dorpslint, dat opgeknipt is door de Willem Dreesweg. Dit is anno 2003 geen doorgaande route. Aan het lint, dat een vergelijkbaar karakter heeft als de Kortendijksestraat staat veel losstaande bebouwing, met her en der een bedrijfsfunctie. Echt toegankelijk is het sportcomplex van deze zijde niet, maar als vluchtroute zitten er toch her en der betreedbare openingen.

Significant is de zone tussen spoor en velden aan de zuidzijde. Hier heeft tot voor kort het Asielzoekerscentrum gestaan. Momenteel staat er nog een aantal noodlokalen, die als school in gebruik zijn. 's Avonds is dit terrein goed verlicht met wit SOL-licht. Van de aanwezige kantinebeheerders van De Pelikaan werd vernomen dat voor dit terrein inmiddels bouwplannen in ontwikkeling zijn.

Parkeerplaats met entree

Bij R.M.H.C. De Pelikaan ligt een wijds opgezet verzamelparkeerterrein met een afsluitbare poort naar de velden. Het overzicht is goed, behoudens twee aan weerszijden gesitueerde elektriciteitshuisjes. Dit zijn beide plekken waarachter kwaadwillenden zich 's avond (zouden) kunnen verstoppen. De straat is hier van weinig sociale ogen (woningen) voorzien, hetgeen het gevoel van onveiligheid zal vergroten. De beheerder van de kantine zegt spontaan dat deze huisjes ook door vrouwen als vervelende objecten op weg naar de straat ervaren worden. Bij opname kwam er meteen iemand die in de kantine aan het werk was polshoogte nemen, toen we door de poort stonden te kijken (secretaris van het bestuur, zo bleek later).

De verlichting van het parkeerterrein is voldoende. Op dit terrein staan masten, die het parkeerterrein voldoende verlichten.

Wel is hier het oranjegele licht toegepast, dat een minder heldere gezichts-herkenning geeft. De entree zelf is onverlicht. 's Avonds staat heel opvallend een grote trailer parallel aan het gebouw geparkeerd.

De entree van de andere verenigingen is aan de Sportstraat door middel van een toegang tussen twee stenen 'wachters'. Daarachter ligt een immense parkeerplaats. Deze is ruimtelijk opgedeeld in een voorzone met bomen waar op deze doordeweekse avond de meeste auto's geparkeerd staan, gevolgd door een rommelige zone, die het terrein de aanblik van een gemeentewerf geeft. Vanaf de entree gezien aan de linkerzijde is een groenstrook met door-geschoten bosplantsoen waardoor deze hoek aan het zicht wordt onttrokken. Achter de bosjes staat een tractor met aanhangwagen, die enige tijd geleden in brand is gestoken. De rest van het terrein is bij de schouw verlaten, zowel 's middags als 's avonds. Er staan wat grote lichtmasten met drie lampen, die het terrein vrij zielloos aanlichten. Tegen schemer (22.30 uur) rijden er af en toe nog auto's het terrein op. Vermoed wordt dat de parkeerplek vanaf schemertijd een ideale plek is voor seksuele verrichtingen die binnenshuis niet mogelijk zijn.

De randen van het parkeerterrein worden in de avond gebruikt om een hon-denometje te maken.

De Sportstraat heeft witte verlichting, hetgeen voor de fietsers en voetgangers, komend van het sportcomplex, prettig is.

Vanaf het parkeerterrein zijn er twee toegangen naar de velden. Meteen aan het begin, waar een afsluitbaar hek en een buizenconstructie om brommers te weren, bestaat een lineaire verbinding met de tennisclub (doorgaand naar DVO '60) en achter op het parkeerterrein, waar een zwenkbare buizenconstructie de plek vormt vanwaar R.K.V.V. Roosendaal bereikt kan worden. Dit hek stond bij opname 's middags open en 's avonds dicht. In beide gevallen vormt dit geen hindernis om met de fiets de velden op te gaan. Zo konden ook de jongens die in de namiddag op de kunstgrasvelden van De Pelikaan aan het voetballen waren gemakkelijk binnenkomen. Brommertjes waren er deze keer niet bij, maar dat schijnt ook regelmatig voor te komen (bron: secretaris en beheerder kantine).

Gebouw(en) en velden

Het complex is gecompartmenteerd en voorzien van structurerende brede groensingels, die contact met andere velden (in de zomer) grotendeels uitsluit. Vanaf de parkeerplaats is een brede oprijlaan naar de tennisvereniging. Langs deze 'laan' staan in de lage beplanting enkele archaïsche stenen urinoirs voor de spelers. De tennisvereniging is een eiland binnen een eiland. De toegangspunt van het complex ligt in de looprichting van het doorlopende pad; het gebouw zelf keert zich met de rug naar de entree. Het hele terrein is in een coniferen haag ingepakt. Hierin zijn verschillende openingen gemaakt, waardoor onverlaten vrijwel ongezien bij de vereniging aan de gevel (hebben) kunnen morren.

Aan het doorlopende voetpad naast de tennisvereniging liggen nieuwe kleedruimtes van twee verenigingen. Dit gebouwtje oogt netjes, alleen geeft de vorm wel aanleiding om in overhoeken te urineren etc. De kantine van DSO '60 ligt iets verderop. Hier is weinig op aan te merken; het is schoon en er zijn weinig sporen van braak of vernieling. Naast en achter het gebouw oogt de situatie rommeliger. Tussen ontoegankelijk opgeschoten groen ook hier restanten van wat eens urinoirs waren en veel rommelige opslag (waardoor opstapmogelijkheden).

Helemaal diametraal aan de andere kant van het complex staat de kantine van R.K.V.V. Roosendaal. Vrij verlaten en toegankelijk met een oprit, die met een paal afgesloten moet worden. Dit is zo geregeld omdat de kantinebeheerder met de auto bij het gebouw moet kunnen komen om de kas veilig in te kunnen laden. Het gebouw toont sporen van vandalisme. Aan de andere zijde van de velden van R.K.V.V. Roosendaal zijn de kleedkamers. Dit gebouwtje ziet er door de gesloten rolluiken zeer weerbarstig uit. Het ligt aan de belangrijkste route waarlangs de jongeren naar de aantrekkelijke velden van De Pelikaan trekken. Het gebouw kent veel aanbouw voor opslag e.d., die de nodige overhoeken opleveren. Iets verderop is de tribune van R.K.V.V. Roosendaal. Deze vertoont net als die op sportpark Kortendijk de nodige vernielingen. De verlichte route langs de kleedkamers loopt dood op een hout-singel. Voor de singel ligt een vuilstort met daar de oogst van een seizoen vernielingen: reclameborden, die doormidden gebroken zijn en andere resten van kapot gemaakt materiaal.

Problematiek

Illegaal voetballen en rondhangen en vernielingen plegen aan de (kunst-gras)velden van met name De Pelikaan. Het binnentreden is gemakkelijk en het vluchten ook, omdat men alle kanten op naar de andere velden kan en de achterkanten van woningen aan de Hulsdonksestraat verschillende vluchtmogelijkheden bieden.

Vandalisme om het vandalisme en niet zozeer om in te breken vindt bij de kantines veel plaatst. R.K.V.V. Roosendaal lijdt er het meest onder, de kantine van deze voetbalvereniging ligt het meest geïsoleerd. Als er niet wordt vernield dan wordt er wel rondgehangen. De tribune in het hart van het complex is een geliefde plek om te blowen en, zo bleek uit bronnen, te spuiten.

Het zielloos vernielen door bijvoorbeeld een tractor met aanhangwagen in brand te steken gaat wel wat verder dan vandalisme.

Verder worden er veel honden uitgelaten. Niet alleen op het parkeerterrein, maar ook aan de randen van de velden.

Bijlage 3 Groepsgesprek Kortendijk

Vooraf

Dit groepsinterview werd gehouden tijdens een etentje bij een restaurant op de Markt in Roosendaal. Aanwezig waren de bestuursleden Mw. Eleaine de Clercq en Piet van Bers, respectievelijk secretaris en vertegenwoordiger Algemene Zaken van voetbalvereniging R.S.C. Alliance, Rini Engelen (beheerder van het complex vanuit de gemeente), Niels Brusselaars en Mario Vermeer, beiden van de brandweer, respectievelijk met in portefeuille Preventie en Preventie & Preparatie. Vanuit de politie waren aanwezig de heren Martin Jans en Jan Vinckx, respectievelijk wijkagent voor Tolberg en Kortendijk. Vanuit het sportbureau, opdrachtgever voor dit advies is Elvira van den Broek aanwezig. Van DSP-groep zijn Carolien van den Handel (voorzitter) en Tobias Woldendorp (notulen) aanwezig. De handboogschietvereniging 'Oude Doelen' heeft via Alliance te kennen gegeven zelf geen problemen te hebben en wordt verder niet betrokken bij het onderzoeks- en adviestraject. Alliance heeft beloofd de club op de hoogte te houden van de ontwikkelingen.

Toelichting

Elvira licht eerst de opzet van het onderzoek toe en plaatst het in de context van de eerder uitgevoerde probleeminventarisatie in november 2002, dat door het sportbureau zelf werd uitgevoerd. Vervolgens licht Carolien het instrument 'VER' (Veiligheidseffectrapportage) toe en de modules, die in het kader van deze opdracht uitgevoerd zullen worden. Daarna geeft ze de aftrap voor het groepsinterview. Op een apart A4-tje worden vragen over de organisatie en enkele basisgegevens van de club aan Piet van Bers overhandigd, die dit na afloop ingevuld retourneert.

De belangrijkste aandachtspunten volgen hieronder:

In de eerste ronde gaat het vooral om het inventariseren van de grootste problemen. Alliance overhandigt een notitie waarop de meeste recente problemen in kaart zijn gebracht zijn. De top 3, die Alliance geeft is:

- 1 Vernielingen zonder diefstal (o.a. zittribune, reclameborden). Omdat alles wat zo'n beetje gestolen kan worden reeds gestolen is (tot en met de omroepinstallatie), richten de crimineeltjes/vandalen zich vooral op het vernielen van wat los en vast zit.
- 2 Het vernielen van de velden door er met brommers en scooters over te rijden komt geregeld voor. Doordat de velden hierdoor regelmatig omgeploegd worden ontstaat veel schade. Ze krijgen bovendien te weinig rust om tussen de wedstrijden te herstellen. De vernielingen vinden 's nachts plaats, doorgaans op uitgaanstijden. Jongeren met Bacardi Breezers, rum en cola en theelichtjes, verzamelen bij het Visdonktunneltje en rijden na het uitgaan naar de sportvelden voor een 'chill out after party'.
- 3 Het illegaal gebruik van de velden. In het verleden gebeurde dat veel door leerlingen van het Gertrudis Lyceum. Tegenwoordig is het vooral een groep AMA-ers, die vanaf hun onderkomen aan de Kortendijkseweg nr. 70 het terrein opkomen en voetballen. Vervelend is dat ze agressief optreden als er wat van wordt gezegd. Normen en waarden in relatie tot eigen gehanteerde privileges zijn het grootste probleem.

Een aantal is mede door inspanningen van de Stichting NIDOS lid geworden, maar recent heeft de groep, die aan kan zwellen tot 30 a 40 jongeren (kennissen en vriendjes uit Dordrecht komen over) een feest ter gelegenheid van het winnen van de cup door het Turkse team van Alliance, verzeikt.

De sporters zelf lijken weinig last te hebben onveiligheidsgevoelens (subjectieve veiligheid); het grootste probleem zit hem in de objectieve veiligheid.

In de discussie die volgt is het opvallend is dat Alliance zelden meer aangifte doet van inbraak of vernieling omdat "de politie er toch niet of nauwelijks op reageert". Dat is in hoge mate frustrerend. Het oplossen van dit probleem kent twee kanten: ten eerste snel reageren van politie op alarm of melding en ten tweede het doen van aangifte. Een eerste toezegging tot inperken van de risico's is een afspraak, die Alliance en de Kortendijkse wijkagent Vinckx maken om de communicatie te verbeteren. Het verbeteren van de mogelijkheden tot het doen van elektronische aangifte zal dan ook aan de orde komen.

Door de aanwezigen worden verder nog de volgende problemen opgevoerd:

- 4 Drugsgebruik op de tribunes, in het gangetje naar de kleedkamer bij de De Clercqtribune en in de dug-outs.
- 5 Drugshandel op de parkeerplaats. Omdat Roosendaal een gemeente is langs een belangrijke internationale drugsroute heeft deze gemeente net als Bergen op Zoom en Dordrecht last van handel. Dealers loodsen kopers uit Frankrijk vanaf de snelweg naar rustige plekken in de buurt daarvan om transacties te sluiten. Parkeerplaatsen aan de openbare weg bij sportvelden zijn geliefkoosde plaatsen voor deals. Bezoekers van de sportclubs voelen zich daardoor ongemakkelijk (bron: wijkagent Jans).
- 6 De brandweer meldt dat er regelmatig kleine brandjes zijn. Dit geldt voor zowel de tribune, als het bosplantsoen (in droge zomers). Ook is het bijna voltooide jeugdhonk twee jaar geleden in de as gelegd en is een poging gedaan de gordijnen van de bestuurskamer van het oude clubgebouw in brand te steken. De brandweer vindt de toegankelijkheid slecht: dat heeft vooral te maken met de bereikbaarheid van de tribune in relatie tot de houtwal bij de hoofdentree.
- 7 Het wandelpad langs de Burg. Schneiderlaan is een bron van zorg: vanaf hier kunnen mensen ongehinderd de velden op komen. Veel van het prikkeldraad is hier doorgeknipt.

Daderprofiel

- Overdag: soms leerlingen Gertrudis college.
- Weekenden en avonden: AMA-bewoners en lieden uit de wijk Kortendijk.
- Weekenden 's nachts: jeugd uit Kortendijk, Langdonk en Kroeven, die 's nachts is uitgeweest.

Reeds getroffen maatregelen

- De nieuwe kantine en bestuurskamer zijn uitgerust met alarm. Daarmee wordt de pakkans vergroot (al zijn de vluchtwegen nog steeds aanzienlijk).
- Er is een nieuw hekwerk geplaatst (uit de gemeentelijke beheerpot) aan de zijde van het complex aan de Zundertseweg.

- De fietsenstalling wordt binnenkort verplaatst naar een locatie binnen de hekken waarop beter zicht mogelijk is.
- Er is samenwerking met bureau HALT gezocht. Jonge delinquenten/first offenders hebben de velden en de omgeving van de gebouwen moeten schoonmaken.
- Gebiedsgebonden politiezorg is ingezet; het gaat om gerichte politiedienst op thema. (De politie vraagt op onregelde momenten bezoekers van het sportpark zich te legitimeren).

Discussie over aanvullende maatregelen

De vraag wordt gesteld of het soelaas zou bieden om het hek helemaal rondom te plaatsen en (in vervolg daarop of de nood- en hulpdiensten daar problemen mee zouden hebben)?

- Rini Engelen zegt dolgraag een hek rondom het terrein te willen hebben, maar ziet geen enkele mogelijkheid om binnen zijn beheerbudget 600 meter hekwerk te financieren. Helemaal onmogelijk lijkt het ook niet, daar het 150 strekkende meter lange hekwerk, dat recent is aangelegd ook door de gemeente is gefinancierd. Dit gaat evenwel ten koste van het dagelijks beheer.

De brandweer zou een hek rondom het complex geen probleem vinden als de bereikbaarheid van de gebouwen maar gewaarborgd blijft. Dat betekent een betere draaicirkel voor de bereikbaarheid van de tribune. Het terrein moet vanaf twee entrees bereikbaar zijn. Een adequaat sleutelbeheer in de vorm van een sleutelbuis is daartoe onontbeerlijk.

- Ondanks de goede verlichting van de oprijlaan is er toch een gebrek aan zicht. Het snoeien c.q. het terugzetten van het bosplantsoen en omvormen naar bomen in gras is een aanbeveling (Rini Engelen).
- Alliance wil op zeer korte termijn de bestrating rond de nieuwe kantine afronden, zodat in de zomer geen straatmateriaal blijft liggen (projectielen om ruiten in te gooien).
- Het wandelpad langs de Schneiderlaan (eens bestemd tot, maar nooit gerealiseerd als, fietspad) zou opgeheven kunnen worden. Hoewel dit een ecologisch interessante zone is (2 bosranden met een grasstrook ertussen) wil Rini Engel toch het college om geld vragen om het dicht te zetten/in te planten.

Slotakkoord

Nadat al eerder afspraken zijn gemaakt tussen het wijkteam van politie en Alliance, worden deze afspraken nu ook gemaakt tussen brandweer en Alliance. Insteek is om te kijken of het wettelijk minimum aan brandveiligheidseisen gehaald kan worden. Een en ander ter voorbereiding van een wethoudersoverleg met o.a. wethouder Pelle. De heren van politie zullen proberen bij de collega's HKS/BPS gegevens boven water te krijgen.

Bijlage 4 Groepsgesprek Hulsdonk

Vooraf

Het groepsinterview wordt gehouden tijdens een bijeenkomst in de kantine van de voetbalvereniging DVO '60 op sportcomplex Hulsdonk. Aanwezig zijn:

John v.d. Ven, penningmeester van Tennisclub Tolberg; John Stoop, ook van Tolberg (later); Rien Dekkers en Ries de Leeuw, beide bestuurslid van DVO '60, waarvan de laatste ook te maken heeft met ARBO-technische zaken; van R.K.V.V. Roosendaal zijn de voorzitter Jack Zagers en technisch bestuurslid Perry van Broekhoven aanwezig; van hockeyclub R.M.H.C. De Pelikaan is de voorzitter, Pieter Claessen aanwezig. Behalve de vertegenwoordigers van de verenigingen zijn verder aanwezig: Rini Engelen, beheerder van het complex vanuit de gemeente, Niels Brusselaars, brandweer met in portefeuille Preventie en Preparatie /. Vanuit de politie is Martin Jans, wijkagent van Tolberg aanwezig. Vanuit het sportbureau, opdrachtgever voor dit advies, is Elvira van den Broek aanwezig. Van DSP-groep zijn Carolien van den Handel (voorzitter) en Tobias Woldendorp (notulen) aanwezig. Korfbalvereniging Keep Fit '70 is niet vertegenwoordigd.

Toelichting

Elvira licht eerst de opzet van het onderzoek toe en plaatst het in de context van de eerder uitgevoerde probleeminventarisatie in november 2002, dat door het sportbureau zelf werd uitgevoerd. Vervolgens licht Carolien het instrument 'VER' (Veiligheidseffectrapportage) toe en de modules, die in het kader van deze opdracht uitgevoerd zullen worden. Daarna geeft ze de aftrap voor het groepsinterview. Op een apart A4-tje worden vragen over de organisatie en enkele basisgegevens van de clubs rondgedeeld en bij afloop van de bijeenkomst ingevuld en wel weer verzameld.

De belangrijkste aandachtspunten volgen hieronder:

In de eerste ronde gaat het vooral om het inventariseren van de grootste problemen. De top 5, die op basis van de opmerkingen samen te stellen is, luidt als volgt:

- 1 Het rondlummelen van jongeren die niks op de terreinen te zoeken hebben in combinatie met het illegaal gebruik van de velden. Dit leidt al snel tot vernielingen. Dat varieert van het molesteren van reclameborden tot het slopen van de losse doelen. De jongeren komen bij wijze van spreken het terrein op als het licht bij De Pelikaan uitgaat.
- 2 Het vernielen van velden door er met brommers en fietsen over te rijden komt geregeld voor. Bij De Pelikaan is dit een groot probleem. Dit terrein ligt het verste weg van de hoofdentree en heeft kunstgrasvelden. De vernielingen vinden 's nachts plaats, doorgaans op uitgaanstijden. Ook is er wel eens een container over het veld getrokken/geploegd. Het sportcomplex biedt (kennelijk aantrekkelijke) gelegenheid om na het stappen nog (gedeeltelijk overdekt) na te praten.
- 3 Drugsgebruik o.a. op de tribunes van R.K.V.V. Roosendaal. Weedzakjes, maar ook naalden worden er gevonden. Ook (sterk vermoeden van) drugshandel op de parkeerplaats. Omdat Roosendaal een gemeente is langs een belangrijke internationale drugsroute heeft deze gemeente net als Bergen op Zoom en Dordrecht last van handel.

Dealers loodsen kopers uit Frankrijk vanaf de snelweg naar rustige plekken in de buurt daarvan om transacties te sluiten. Parkeerplaatsen aan de openbare weg bij sportvelden zijn geliefkoosde plaatsen voor deals. Vooral door de week, want in het weekend is er teveel activiteit voor handel. (bron: wijkagent Jans).

- 4 De overlast staat niet op zichzelf. Als leden van de sportverenigingen de onverlaten betrapten of aanspreken worden ze regelmatig geïntimideerd ("We weten je te vinden als je hier melding van maakt.") Een en ander leidt steeds vaker tot vermijdingsgedrag. Zo durfde de beheerder onlangs de kantine niet in, uit angst voor represaillemaatregelen. Bij TC Tolberg, waar veel 's avonds wordt gespeeld, zijn vrouwen op de late uren vaak bang om het complex te verlaten. Wat over het algemeen meevalt is de schade aan clubgebouwen zelf. Zagers noemt dit met name (maar mailt een week later dat er weer een poging tot inbraak bij R.K.V.V. Roosendaal (leidend tot vernieling) heeft plaatsgevonden) en trekt zijn eerder gemaakte conclusie in. Ook worden er bij nader inzien regelmatig rolluiken aan flarden getrokken en brand gesticht (vuurwerk naar binnen gegooid).

Aanvullende problemen, ook door de andere aanwezige naar voren gebracht (niet-vertegenwoordigers van de clubs):

- 5 Er is in het weekend vaak tot na 02.00 uur geluidsoverlast. De voorzichtige stelling is dat de overlast van gebruikers van het sportcomplex zelf komt. Buren bellen vaak, maar ervaren dat er te weinig actie wordt genomen.
- 6 Diefstal van emballage (kratten met lege flesjes).
- 7 Er loopt ook wel eens een potloodventer rond; vooral in de omgeving van de tennisclub.
- 8 Er vinden vernielingen plaats aan auto's op de verzamelparkeerplaats.

Net als op sportpark Kortendijk hebben ook hier de vertegenwoordigers van de verenigingen geen goede communicatie meer met de politie. De eerste afspraken ter verbetering worden aan tafel gemaakt.

Daderprofiel

- Overdag soms na schooltijd: scholieren 12-23 jaar uit de buurt (rondhangen en illegaal gebruik velden). Ze zijn niet echt kwaadwillend, maar zouden toch hun brommertjes in ieder geval buiten het terrein moeten laten staan.
- Harddrugsgebruikers/zwervers (slapen en gebruiken tribunes) 30-50jaar.
- Weekenden 's nachts: jeugd uit Weihoek en Tolberg, die 's nachts is uitgeweest (sofdrugs en een Bacardi Breezer) 20-25 jaar.

Reeds getroffen maatregelen

- De kantines van DVO '60 en R.K.V.V. Roosendaal hebben alarminstallaties. TC Tolberg heeft dit niet. Ook De Pelikaan heeft geen alarminstallatie. Wel heeft men bij de hockeyvereniging een vorm van alarmverlichting aangebracht aan de buitenzijde van de kantine.
- Bewoners die hun hond uitlaten vragen een oogje in het zeil te houden. Dit is enige tijd geïnstitutionaliseerd geweest, maar is een zachte dood gestorven.
- Er is zeer recent een nieuw hekwerk geplaatst (uit de beheerpot van Rini Engelen), aan de zijde van de Heerma van Vossstraat, waar de entree naar De Pelikaan zit.

- De dames van TC Tolbergen maken nu al afspraken om alleen in groepjes het complex te verlaten.
- Er is samenwerking met bureau HALT gezocht. Jonge delinquenten/first offenders hebben de velden en de omgeving van de gebouwen moeten schoonmaken.
- Gebiedsgebonden politiezorg is ingezet; het gaat om gerichte politiedienst op thema. (De politie vraagt op ongeregelde momenten bezoekers van het sportpark zich te legitimeren.)

Discussie over aanvullende maatregelen

- Al in maart 2003 heeft de gemeente toegezegd tijdelijk ter voorkoming van vernielingen camera's te zullen plaatsen. Maar dit is tot op heden niet gerealiseerd.
- Veel van de aanwezigen zijn voorstander van het maken van een hekwerk, waarin een afsluitbare poort is opgenomen, aan de Sportstraat. Met een extra entree voor de brandweer bij De Pelikaan zou hier een stap in de goede richting gezet kunnen worden. Vooral de politie is erg huiverig voor het sleutelbeheer.
- Aanvullend zouden stadswachten overdag meer over de velden moeten rondwandelen en jongeren op hun gedrag moeten aanspreken.
- Containers moeten aan de ketting (minimaal) en bij voorkeur inpandig in de architectuur worden opgenomen.
- De politie wil graag lastige jongeren monitoren en besef van normen en waarden in een apart traject bijbrengen.
- Publiek Private Samenwerking in het leven roepen om problemen structureel te tackelen.

Slotakkoord

In deze vergadering wordt luid en duidelijk gesteld dat de fase van het inventariseren nu wel voorbij is en dat er op korte termijn tastbare verbetervoorstellen moeten komen. Sommigen gaan al zover in hun uitspraken dat ze bang zijn voor 'burgeringrijpen' en dat ze de gevolgen van agressie van leden jegens aanwezige kwaadwillenden niet durven te overzien.

De clubs zouden verder graag eenduidig antwoord hebben op de vraag hoe lang ze nog kunnen zitten blijven. De Pelikaan kan 15 jaar blijven, dus die hebben nog wel fiducia in het investeren op middellange termijn, maar als je niet weet hoe lang je mag blijven durf je niet veel te investeren. Een en ander speelt ook ten aanzien van de telkens opduikende mogelijkheid van PPS constructies om het beheer te verbeteren.

Bijlage 5 Checklist criminaliteitspreventie en sociale veiligheid

Ten behoeve van de schouw sportvelden Kortendijk en Hulsdonk (Roosendaal).

Vooraf

Onderstaande checklist is een geheugensteuntje bij het schouwen van complexen en is aangepast aan de Roosendaalse opgave.

Het is van belang van tevoren inzicht te verkrijgen in de grootste problemen per sportclub/-complex en inzicht in het daderprofiel (eigen clubleden, leden van andere clubs of derden uit de omgeving) en verder: zijn er 'heterdaadjes' of wordt er altijd pas de volgende dag gesignaleerd dat er ingebroken is.

Complex algemeen:

- De relatie met de omgeving (stedelijke context, perifeer of landelijk).
- De afscheiding met de omgeving (beplanting; duidelijkheid markering).
- De aanwezigheid van sociale ogen/ afstand van de woningen op elementaire delen van het complex(entree).
- De aanvoerroutes voor auto's.
- De routes voor langzaam verkeer.
- De aanwezigheid van verlichting (en de kwaliteit, gelijkmatigheid).
- De routes naar en van het Openbaar Vervoer.
- De toegankelijkheid van het complex (afsluitbaarheid/watergangen of singels).
- De afsluitbaarheid van het complex (tijdstippen).
- Aanwezigheid camera's.

De parkeerplaats en overzichtelijkheid terrein

- Grootte en daarmee aantrekkelijkheid.
- Zichtbaarheid vanaf de weg.
- Zicht vanuit kantine/beheerderruimten.
- Wijze van verlichten.
- Onrechtmatigheden te zien (relicten drugshandel/gebruik).

De kantine en omgeving(exterieur)

- Vorm en hoogte gebouw.
- Materiaal gebouw/kwetsbaarheid.
- Overzichtelijkheid hoeken (wildplassen en vuilophoping).
- Beklimbaarheid daken/opstallen.
- Kwetsbaarheid van raampartijen en gevels.
- Voorrijdmogelijkheid (leggen kas).
- Reeds getroffen maatregelen criminaliteitspreventie.

De kantine/gebouwen (interieur)

- Organisatie logistiek gebouw.
- Gebruik: één of meerdere clubs?
- Duidelijkheid afspraken.
- Kwetsbaarheid materiaal.
- Kas / organisatie legen kassen.
- Verlichting; is er 'na speeltijd' bijvoorbeeld schrikverlichting.

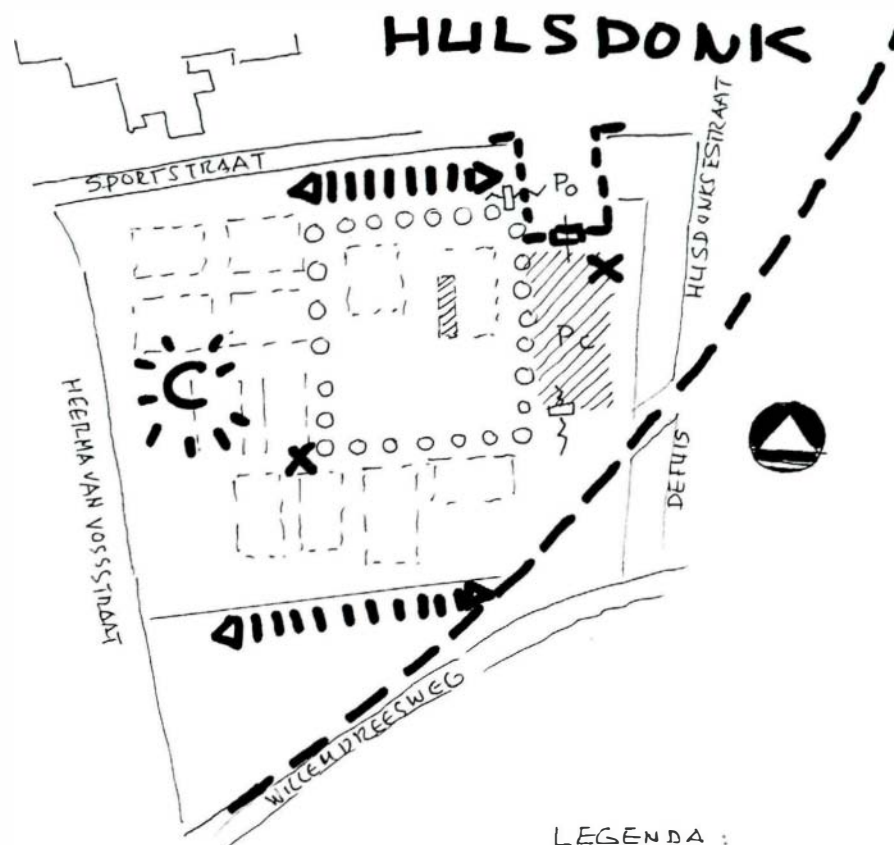
De velden sec

- Kwetsbaarheid opstanden.
- Mogelijkheden opslag materieel (kwetsbaarheid).
- Vluchtwegen.

Overig

- Is er respons vanuit de buurt bij onraad?
- Vluchtmogelijkheden daders/vandalen?
- Is het complex gelegen op een tourneeroute van vandalen?

Bijlage 6 Prioriteiten

LEGENDA :

OPENBAAR
COMPARTIMENT

AFSLUITBAAR
COMPARTIMENT

RISICO STEPS

COMMUNICATIE
GEBRUIKERS PLAN

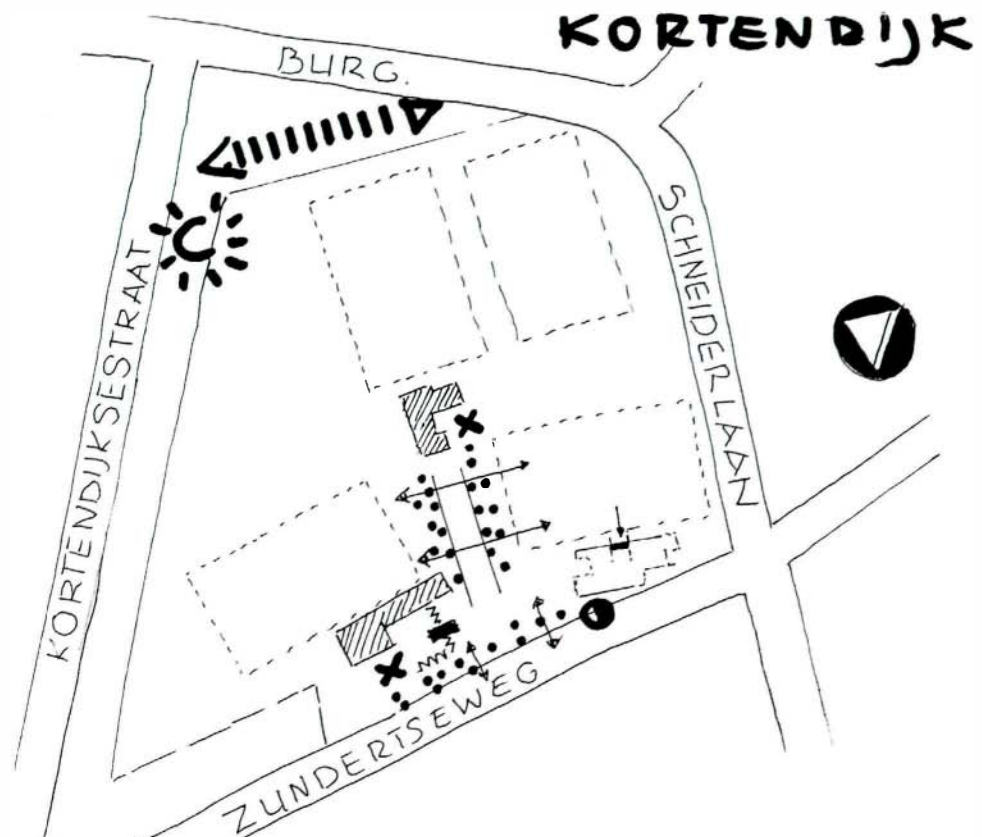
OPRUIMEN ("BOUL")
MATERIAAL

OPSTARTEN
SEEDEN & W
KUNNIGE VISIE
(OP BASIS VAN
WONINGEN)

"TOEGERUST"
HOUTEN OMMETIE

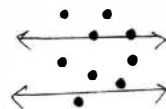
LEGENDA :

OPSTART STEDENBOUW
KUNNIGE VISIE

COMMUNICATIE NIDOS/
AMA / ALLIANCE / ONZE DEELU
LITIRGIBEL

DOOR OUTWERPEN REHEER
BOMEN IN GRAS

BOUW MATERIAAL OPRUIMEN

NIS TOT EOODLIJN
TERUGBRENGEN

VERLICHTING
HERSTELLEN

"RISING STEPS"
& SLEUTEL BEHEER

Bijlage 7 Politiegegevens

Incidenten rond sportparken Hulsdonk en Kortendijk (2000)

	verkeers- ongeval	parkeer- problemen	diefstal (brom)fiets	diefstal auto	diefstal uit voertuig	diefstal uit woning	overlast	geluids- overlast
Heerma van Vossstraat	2	0	-	-	1	0	0	0
Sportstraat	5	4	-	-	1	0	0	1
<i>Totaal omgeving sportpark Hulsdonk</i>	7	4	-	-	2	0	0	1
Kortendijksestraat	1	0	-	-	2	0	0	0
Zundertseweg	23*	4	-	-	0	0	1	0
<i>Totaal omgeving sportpark Kortendijk **</i>	24	4	-	-	2	0	1	0

	sociale conflicten	overval / straatroof	geweld zonder letsel	geweld met letsel	dodelijk geweld	aanranding/ verkrachting	vandalisme/ graffiti bedreiging	
Heerma van Vossstraat	0	2	1	1	0	0	2	0
Sportstraat	0	0	0	1	0	0	1	1
<i>Totaal omgeving sportpark Hulsdonk</i>	0	2	1	2	0	0	3	1
Kortendijksestraat	2	0	0	0	0	0	8	1
Zundertseweg	2	1	0	0	0	0	3	1
<i>Totaal omgeving sportpark Kortendijk **</i>	4	1	0	0	0	0	11	2

* de Zundertseweg loopt door tot buiten de bebouwde kom, het merendeel van deze ongevallen zal dan ook niet in de omgeving van het sportpark hebben plaatsgevonden

** de andere aangrenzende straat (Burg. Schneiderlaan) loopt ook nog door in Langdonk en Kroeven

Incidenten rond sportparken Hulsdonk en Kortendijk (2001)

	verkeers- ongeval	parkeer- problemen	diefstal (brom)fiets	diefstal auto	diefstal uit voertuig	diefstal uit woning	overlast	geluids- overlast
Heerma van Vossstraat	5	0	1	0	0	1	0	1
Sportstraat	1	5	1	0	6	2	3	5
<i>Totaal omgeving sportpark Hulsdonk</i>	6	5	2	0	6	3	3	6
Kortendijksestraat	2	0	0	0	1	0	0	2
Zundertseweg	16*	1	0	0	1	2	2	1
<i>Totaal omgeving sportpark Kortendijk **</i>	18	1	0	0	2	2	2	3

	sociale conflicten	overval / straatroof	geweld zonder letsel	geweld met letsel	dodelijk geweld	aanranding/ verkrachting	vandalisme/ graffiti	bedreiging
Heerma van Vossstraat	0	0	0	0	0	0	0	0
Sportstraat	0	1	0	0	0	0	7	1
<i>Totaal omgeving sportpark Hulsdonk</i>	0	1	0	0	0	0	7	1
Kortendijksestraat	5	0	1	0	0	0	3	0
Zundertseweg	7	0	0	0	0	0	1	0
<i>Totaal omgeving sportpark Kortendijk **</i>	12	0	1	0	0	0	4	0

* de Zundertseweg loopt door tot buiten de bebouwde kom, het merendeel van deze ongevallen zal dan ook niet in de omgeving van het sportpark hebben plaatsgevonden

** de andere aangrenzende straat (Burg. Schneiderlaan) loopt ook nog door in Langdonk en Kroeven

Incidenten rond sportparken Hulsdonk en Kortendijk (2002)

	verkeers- ongeval	parkeer- problemen	diefstal (brom)fiets	diefstal auto	diefstal uit voertuig	diefstal uit woning	overlast	geluids- overlast
Heerma van Vossstraat	3	0	0	0	1	0	0	■
Sportstraat	5	1	1	0	14	0	3	■
<i>Totaal omgeving sportpark Hulsdonk</i>	8	1	1	0	15	0	3	2
Kortendijksestraat	1	0	0	0	2	·	2	0
Zundertseweg	14*	0	1	0	2	0	1	2
<i>Totaal omgeving sportpark Kortendijk **</i>	15	0	1	0	4	·	3	2

	sociale conflicten	overval / straatroof	geweld zonder letsel	geweld met letsel	dodelijk geweld	aanranding/ verkrachting	vandalisme/ graffiti	bedreiging
Heerma van Vossstraat	0	0	0	0	0	0	1	0
Sportstraat	0	0	■	0	0	0	11	0
<i>Totaal omgeving sportpark Hulsdonk</i>	0	0	■	0	0	0	12	0
Kortendijksestraat	2	0	0	0	0	1	1	0
Zundertseweg	4	0	0	1	0	1	2	0
<i>Totaal omgeving sportpark Kortendijk **</i>	6	0	0	1	0	2	3	0

* de Zundertseweg loopt door tot buiten de bebouwde kom, het merendeel van deze ongevallen zal dan ook niet in de omgeving van het sportpark hebben plaatsgevonden

** de andere aangrenzende straat (Burg. Schneiderlaan) loopt ook nog door in Langdonk en Kroeven

Incidenten rond sportparken Hulsdonk en Kortendijk (2000-2002)

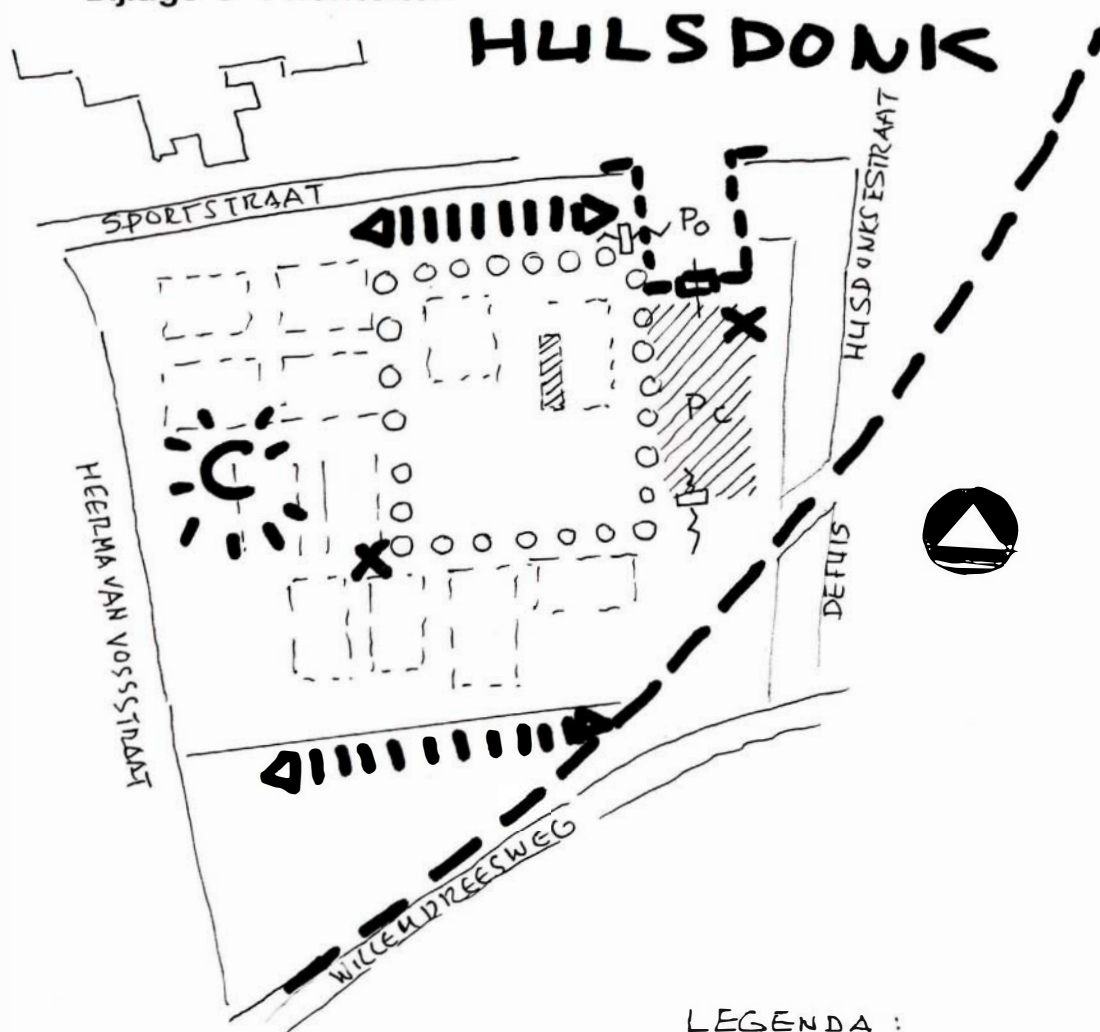
	verkeers- ongeval	parkeer- problemen	diefstal (brom)fiets	diefstal auto	diefstal uit voertuig	diefstal uit woning	overlast	geluids- overlast
Heerma van Vossstraat	10	0	1	0	2	1	0	2
Sportstraat	11	10	2	0	21	2	6	7
<i>Totaal omgeving sportpark Hulsdonk</i>	<i>21</i>	<i>10</i>	<i>3</i>	<i>0</i>	<i>23</i>	<i>3</i>	<i>6</i>	<i>9</i>
Kortendijksestraat	4	0	0	0	5	1	2	2
Zundertseweg	53*	5	1	0	3	2	4	3
<i>Totaal omgeving sportpark Kortendijk **</i>	<i>57</i>	<i>5</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>8</i>	<i>3</i>	<i>6</i>	<i>5</i>

	sociale conflicten	overval / straatroof	geweld zonder letsel	geweld met letsel	dodelijk geweld	aanranding/ verkrachting	vandalisme/ graffiti	bedreiging
Heerma van Vossstraat	0	2	1	1	0	0	3	0
Sportstraat	0	1	1	1	0	0	19	2
<i>Totaal omgeving sportpark Hulsdonk</i>	<i>0</i>	<i>3</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>22</i>	<i>2</i>
Kortendijksestraat	9	0	1	0	0	1	12	1
Zundertseweg	13	1	0	1	0	1	6	1
<i>Totaal omgeving sportpark Kortendijk **</i>	<i>22</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>18</i>	<i>2</i>

* de Zundertseweg loopt door tot buiten de bebouwde kom, het merendeel van deze ongevallen zal dan ook niet in de omgeving van het sportpark hebben plaatsgevonden

** de andere aangrenzende straat (Burg. Schneiderlaan) loopt ook nog door in Langdonk en Kroeven

Bijlage 6 Prioriteiten

LEGENDA :

OPEN BAAR
COMPARTIMENT

AFSLUITBAAR
COMPARTIMENT

RISICO STEPS

COMMUNICATIE
2
GEBRUIKERS PLAN

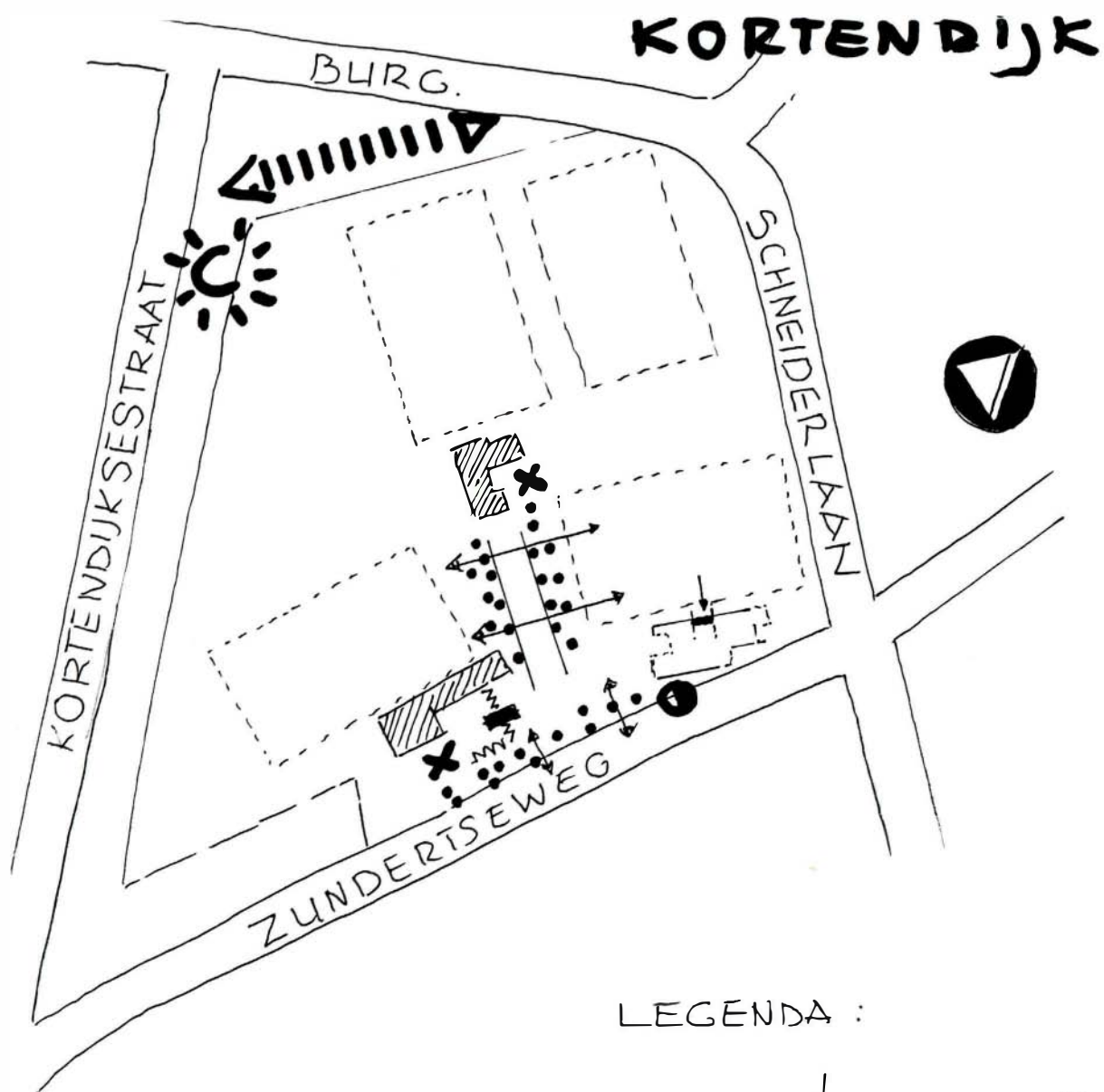
OPRUIMEN ("BOUW")
MATERIAAL

OPSTARTEN
STEDEN BW
KUNNIGE VISIE
(OP BASIS VAN
WONINGEN)

"TOEGERUST"
HOUTEN OMMETJE

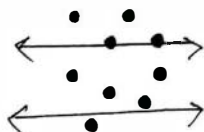
LEGENDA :

OPSTART STEDENBOUW
KUNNIGE VISIE

COMMUNICATIE NIDOS/
AMA/ALLIANCE/ONZE DELEN
LITISGIDEL

DOOR OUTWERPEN BEHEER
BOMEN IN GRAS

BOMMATERIAAL OPZUIMEN

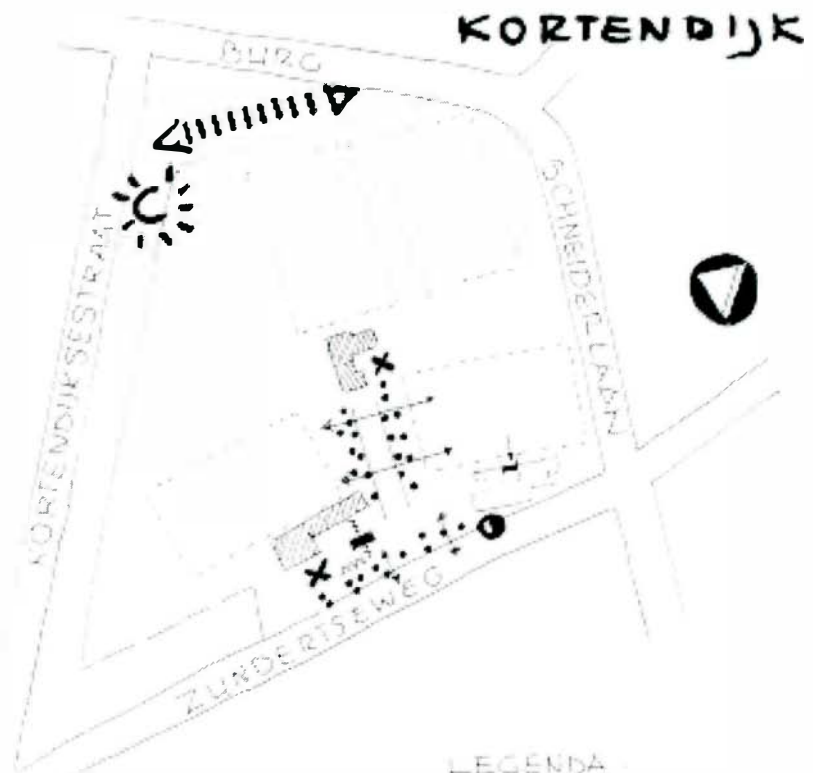
NIS TOT BOOILIN
TERUGBRENGEN

VERLICHTING
HERSTELLEN

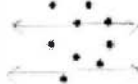
"RISING STEPS"
& SLEUTEL BEHEER

OPSTART STREEKBAAN
KORTENDIJKSESTRAAT

OPSTART STREEKBAAN
KORTENDIJKSESTRAAT

OPSTART STREEKBAAN
KORTENDIJKSESTRAAT

OPSTART STREEKBAAN
KORTENDIJKSESTRAAT

OPSTART STREEKBAAN
KORTENDIJKSESTRAAT

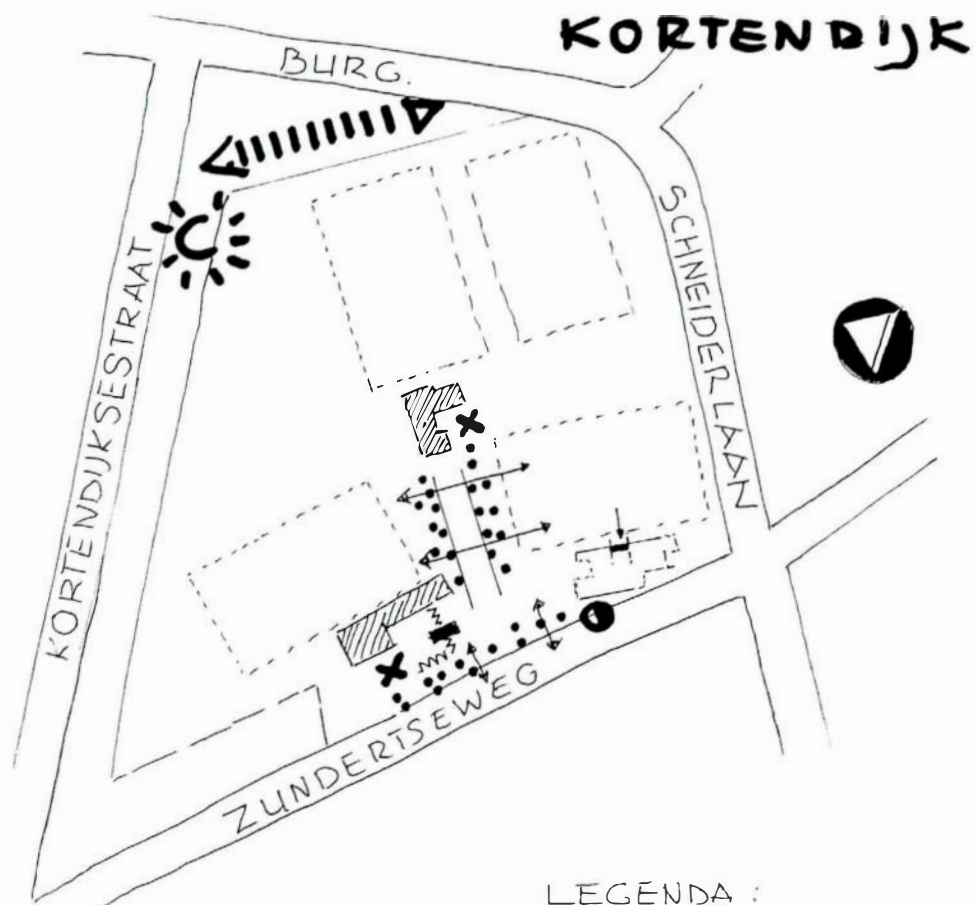

OPSTART STREEKBAAN
KORTENDIJKSESTRAAT

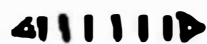

OPSTART STREEKBAAN
KORTENDIJKSESTRAAT

Plaatje 11 - Veiligheidsplan Roosendaal

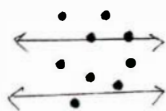
LEGENDA :

OPSTART STEDENBOUW
KUNNIGE VISIE

COMMUNICATIE NIDOS/
AMA / ALLIANCE / ONZE DEEL
UITREKIDEL

DOOR OUTREKIDEL BEHEER
BOUWEN IN GRAS

BOUWMATERIAAL OPZULMEN

WIS TOT EQUILIBRIUM
TERUGKEUWEN

VERLICHTING
VERSTELLEN

"RISING STEPS"
SLEUTEL BEHEER

Bijlage 6 Prioriteiten

